

REVISTA PEDAGOGICĂ

INȘTIINȚĂRI

I. Persoanele cari voesc să rămână încă abonați ai acestei re-
viste, vor bine-voi a trimite abonamentul înainte.

II. Orcе privește Redacția și Administrația revistei se va adresa
subsemnatului.

ENIŢ-BĂLTEANU

București, Calea Moșilor 138

INCHEIEREA ANULUI ȘCOLAR

LA ȘCOALA DE APLICAȚIE
DE PE LÂNGĂ ȘCOALA DE INSTITUTORI, DIN BUCUREȘTI

Stimate d-le Băltene,

Împreună cu micul *discurs* alăturat îți trimet aci și «programa» după care s'a făcut solemnitățile de încheierea anului școlar curent, la școala de aplicație de pe lângă școala normală de institutori. Ziua hotărâtă pentru această serbătoare școlară a fost Miercuri 24 Iunie.

1). Elevii adunați la 9 ore și împărțiți în grupuri după clase în curtea școalei *Petrache Poenaru*, conduși de institutori, cântă *Doamne al bunătății* pe 2 voci.

2). Un imn de ocazie *Azi e ziua de serbare*.

3). *Discurs* de ocazie (un raport făcut părinților despre meritul învățămîntului și al educațiunii) de director.

4). Chemarea premiaților, citirea promovaților, a corigenților și a repetenților.

5). Printre citirea situațiunii claselor s'au cântat: la cl. I, *Marșul copiilor* și *Haidem frați* etc., la cl. II, *Cântec de Mai* și *Dimbovița apă dulce*; la cl. III, *Măndre coroane* și *Ha! Românii toți înainte*, etc.; la cl. IV *Marșul cântăreților* și *Hora*.

6). Povește date elevilor, cum să petreacă vacanțele, de director.

7). Imn final.

8). *Marșul Deșteaptă-te Române* și *Astă-ză fraților Români*.¹⁾

Au asistat o imensă mulțime de public ales, aproape toți părinții școlarilor. Solemnitatea s'a isprăvit la 11 ore.

V. Gr. Borgovan

DISCURS

ținut cu ocazia cetirii clasificării și a împărțirii premiilor, la școala de aplicație de pe lângă școala normală de institutori, în 24 Iunie 1892.

Iubiți școlari! Este aproape un an de când noi profesorii împreună cu voi, ne-am întâlnit pe toată ziua, ca să vă învățăm tot felul de lucruri și cunoștințe folositoare, ca să vă po-

¹⁾ Cântecile saū esecutat pe 2 și 3 voci.

văuim părintește la petrecerile și jucăriile voastre sub supraviețuirea noastră. Astăzi, când avem zi de serbătoare, când întâiași dată ne întâlnim cu toții cu părinții voștri împreună, bine este să vă mai aduc încă odată aminte, ce ați învățat împreună toate clasele acestei școli¹⁾.

Ei bine, unii ați învățat despre școală, despre casă, despre oraș și despre sat; — alții ați învățat despre țara noastră și despre alte țări, din ce și cum sunt alcătuite; ce fel de oameni le stăpânesc, cum trăesc aceștia împreună și ce lucră; apoi ați învățat cu toții despre sf. biserică, în care ne adunăm împreună, ca să mulțumim și să ne rugăm lui Dumnezeu.

Ați învățat despre pământ, despre apă și despre aer, precum și despre animalele ce viețuiesc într'însele; ați învățat despre tot felul de plante, pietre și minerale precum și despre aer și lumină; despre ploae și zăpadă, despre timpurile zilei și ale anului, cum să le folosiți bine, ca să puteți fi sănătoși, ca să puteți crește nu numai cu anii (vîrsta) ci și cu buna purtare, cu înțelepciune. BCU Cluj / Central University Library Cluj

Apoi ați învățat multe povești, în care vi s'a spus tot felul de întâmplări despre copii și despre oameni mari, din care ați putut înțelege, că omul, dacă e cu minte și dacă e mulțumit cu starea ce i-a dat Dumnezeu, este și fericit în lume. — Ați învățat, că voi copiii trebuie să iubiți pe părinții voștri, să-i ascultați și să-i cinstiți, pentru că ei își ia pâinea din gură, ca să vă dea vouă, demâncare, haine, cărți și alte lucruri de care aveți nevoie; ați învățat că voi trebuie să iubiți, să ascultați și să cinstiți pe profesorii voștri, ca și pe oamenii cei mari, care sunt cu purtare bune și cinstiți; ați învățat că voi trebuie să vă purtați blând și frumos și față cu animalele cele folositoare, să nu le bateți, să nu le chinuiți, pentru că fără ele n'am putea trăi așa de ușor și așa de bine.

Mai departe, ați învățat din sf. scriptură, cum Dumnezeu a

¹⁾ Am scos, ideile ce mi s'au părut potrivite solemnității din bucata de citire „Dumnezeu este pretutindeni“ din cartea de citire de d. Odorescu.

făcut lumea, cum mulți oameni s'aă făcut răi, cum Dumnezeu i-a pedepsit cu potop din cer, cum mai pe urmă a venit în lume D. N. Isus Christos, ca să învețe pe oameni cum să se poarte, cum să trăiască, ca să fie plăcuți lui Dumnezeu, și să fie fericiți; ați învățat, cum oamenii cei răi l-aă răstignit pe cruce, cum a înviat, și cum s'a înălțat la cer, ca să ne gătească și nouă, celor buni, locașuri în cer.

Ați mai învățat, cum împăratul Traian a adus aci pe strămoșii noștri de departe din Italia.

Cum, aceștia aă fost siliți să se despartă prin munți și ape și cum aă trebuit cu alte neamuri ce veniau cu sile rele asupra-le, să se lupte, ca să nu-și piardă nici moșia, nici limba cea dulce, nici legea cea românească. Unii dintre voi, ați mai învățat cum din țările românești, Muntenia și Moldova, s'a format un singur stat, iubitul nostru regat România, unde Românii fiind liberi, sunt stăpâni pe țara și lucrurile lor, și care, cu vremea, de sigur vor ajuta pe toți Românii din toate țările, ca să fie liberați din jugul străin, și să formeze împreună cu noi, un singur stat mare și puternic.

În sfârșit, ați învățat să deslegați ușor și bine tot felul de socoteli, ce le auziți ziua în casa părinților voștri, pe stradă, în prăvălii și în piață.

Și noi profesorii ca și părinții voștri, am fost mulțumiți pentru că cei mai mulți dintre voi (5 din 6 părți) aă făcut un bun pas înainte și în purtare bună și în învățătură; aceștia și-aă făcut datoria! Dar, unii dintre voi s'aă purtat și mai bine, cu învățătura.

Aceștia sunt *premianții* școalei noastre.

(Aci se cheamă *premianții* din cele patru clase).

V'am premiat, iubiți școlari, ca să vă arătăm mulțumirea noastră deosebită față de voi, cei mai buni școlari; v'am premiat ca să vă îndemnați și în viitor să fiți tot mai cu minte, spre bucuria părinților voștri, și spre mulțumirea profesorilor; v'am premiat în sfârșit ca să dăm îndemn și celorlalți tova-

răși ai voștri, ca să se silească și ei în viitor și să vă ajungă cu purtarea și cu învățătura.

Să ascultăm acum și isprăvile ce au făcut și ceilalți școlari (se citesc *situațiile școlare*).

Precum se vede 5 din 6 părți dintre voi v'ați făcut datoria. Și oare cine v'au ajutat să învățați toate lucrurile acestea frumoase? Negreșit că părinții voștri, cari v'au trimis la școală și apoi d-nii profesori. Dar, oare acestora cine le-a dat gândul cel bun, ca să vă învețe, și vouă cine v'au dat minte ca să înțelegeți, și putere ca să puteți învăța? Cred că fie-care îmi veți răspunde că bunul D-zeu este acela, care a putut să facă toate acestea, și vouă și părinților și profesorilor voștri. Da, așa este, iubiți școlari, prin urmare lui D-zeu trebuie să mulțumim întâi, că ne-a dat tutulor sănătate, în cât în anul acesta din peste 220 școlari, câți sunteți voi aci, nici unuia nu i s'a întâmplat nici un rău mai mare.

Un singur elev din cl. IV-a din nebăgare de seamă a fost vătămat de un sacagiu. Dar și acesta merge spre bine așa că la August va putea face examenul de finele cursului primar.

Mulțumim apoi onor. minister, onor. primării a orașului care ne-a pus la îndemână *aproape* toate lucrurile de cari avem nevoie, ca să vă putem învăța și povetui cum doriăm noi.

În locul al 3-lea mulțumim bunilor voștri părinți, cari cu multă iubire «pentru a voastră fericire, tot ce au cu drag jertfesc.»

Rugați-vă pentru ei lui D-zeu, ca să le dea și pe viitor sănătate și putere să vă poată crește până veți fi mari și la minte luminați, când apoi și voi le veți putea răsplăti ostenele și cheltuelile ce au acuma cu creșterea voastră.

Mulțumim și d-lor profesori cari cu dragoste părintească au muncit ziua și noaptea ca să vă poată pe voi învăța toate cunoștințele și lucrurile folositoare și frumoase. Sărbătoarea de astăzi și bucuria ce o simțim noi profesorii acuma, ne este răsplata cea mai bună pentru munca noastră.

Și acuma câte-va cuvinte vouă, iubiți școlari: Astăzi se în-

cepe odihna voastră, vacanța cea mare, care ține aproape 7 săptămâni. În timpul acesta veți petrece în casa părinților voștri. Să le fiți într'ajutor fie-care cu ce veți putea, să-î ascultați și să-î cinstiți; să nu vă întovărășiți cu băeții răi, și să nu umblați haimanale pe strade fără știrea părinților, ci, când veți fi isprăvit lucrul ce v'a fost dat, să vă luați cărțile voastre de citire, și să citiți în toată ziua câte o bucată de citire, ce n'ați fost citit-o în școală, și seara spuneți părinților voștri ce ați citit, și vă însemnați pe scurt lucrurile citite într'un caet, în care veți face câte o socoteală și aceste caete ni le veți arăta nouă când ne vom întâlni la August. Lucrând așa, la toamnă nu vă va fi greu să vă deprindeți din nou cu școala, ca celor copii, cari-și petrec vremea numai cu jucării și cu nebunii; lucrând pre cum v'am spus și corigenții vor putea ușor trece examenul și repetenții vor putea face mai mult la anul, de cât au făcut anul acesta. Vouă cari isprăviți clasa IV-a și vă veți apuca de vre-un meșteșug, vă recomand să nu uitați cu totul de cărțile și însemnările folositoare ce le-ați învățat în scriere și citire, la socotoală și la măsurătoare (geometrie) vă îndeletniciți mereu, pentru că fără acestea nu veți putea trăi mulțumiți în lume, fiind-că cel mai de pe urmă strein vă va putea înșela, dar nu uitați nici de religie, de geografie și istoria patriei noastre, pentru că omul ca să fie deplin mulțumit pe pământ trebuie să fie și creștin bun. Și țara și neamul românesc să-l iubiți mai mult de cât ori ce în lume. Cu toții însă, să ascultați de părinții și mai marii voștri, când vă povățuesc spre fapte bune și să respectați pe toți oamenii cinstiți fără deosebire de națiune, de religiune și de meserie.

Așa veți ajunge, cu cât veți crește mai mari, să fiți tot mai cu minți, și veți trăi mult și bine pe pământ, spre bucuria părinților, spre binele nostru și al patriei noastre iubite. Așa să fie.

Trăiască România!

Trăiască MM. LL. Regele și Regina.

V. Gr. Borgovan

APREȚIARE PEDAGOGICA

ASUPRA

CĂRȚII LUI PESTALOZZI NUMITĂ „CUM GERTRUDA ÎNVAȚĂ COPIII SĂI“

Sunt șapte ani trecuți de când am scris pentru întâia oară despre acest cap de operă al nemuritorului pedagog în revista pedagogică *Lumină pentru toți*, pagina 52—56, anul I.

«Dintre toate scrierile pedagogice ale lui Pestalozzi, ziceam acolo, cea mai însemnată și mai profundă este cea intitulată: *Cum Gertruda învață copiii săi*.»

În urmă, am tradus și publicat în revistă ¹⁾ acea carte, parte textual, parte abreviat, ceea-ce m'a pus în fericita pozițiune s'o cunosc și mai bine, s'o aprețiez și mai just, și să constat că Michelet avea dreptate când o intitula: *Evangelia lui Pestalozzi!*

În adevăr, când o citești *cu atențiune*, te convingi pe deplin că este o carte de mare valoare nu numai pentru timpul când a fost scrisă, ci și pentru viitor; aci spiritul lui Pestalozzi este curat, nentinat ²⁾ de influența persoanelor ce ce-l încunjuraă și neabătut de tristețele evenimente l-au amărit în anii următori; simți că este eșită dintr'un suflet nobil, dintr'o inimă deschisă.

Ideile lui sunt îmbrăcate în propriile sale espresiuni; intuițiile îi sunt așa de naturale, că citirea lor te transportă; interesul ce-ți inspiră te face s'o citești de la început până la sfârșit c'o plăcere nespusă și să ieși parte la cestiunile tractate în ea, deși p'ici coela ai vrea să-i combați procedurile lui de aplicațiune, nici odată

¹⁾ Vezi anul I și II al revistei.

²⁾ Vezi cartea mea intitulată: *Pestalozzi, Viața, Activitatea și metoada lui*, unde se vede cum s'a lăsat să fie influențat de persoanele din juru-l și de evenimente.

însă legile și principiile stabilite de dînsul. Când ajungi la sfîrșit, un sentiment de recunoștință se naște în sufletul tău către marele pedagog; căci, dacă experiența a împins omenirea spre progres în privința învățămîntului, aceasta se datorește numai metoadei raționale ce el ne-a învățat. «Această carte este și va fi piatra fundamentală a edificiului instrucțiunii poporului,» zice scriitorul Morf,» ¹⁾ de la care împrumutăm aceste considerațiuni; «dar bogățiile ce ea cuprinde nu sunt încă «toate puse în practică.»

Când citești titlul acestei cărți *Cum Gertruda învață copiii săi*, te-ai aștepta să vezi urmarea faimoasei scrieri *Leonard și Gertruda*, al cărui succes strălucit atrăsese atenția întregii Europe asupra lui Pestalozzi, încă din anul 1781, adică te-ai aștepta la un tablou ideal al educațiunii domestice, la o espunere cum mamele să-și instruească copiii, cu atât mai mult că mama Gertruda este una din persoanele principale în *Leonard și Gertruda*; când intri în materie însă vezi că scrierea cuprinde silințele ce și-a dat autorul ei pentru reforma instrucțiunii, cuprinde desilusiile lui, mărturisirea sinceră a greșalelor sale, espunerea clară a principiilor și metoadei sale, afirmarea convingerii lui că în acestea constă progresul moral și fericirea poporului, în fine cuprinde portretul cel mai original și mai viu al autorului. Negreșit că cititorul este foarte mușumit de cuprinsul cărții, dar ori-cine ar fi dorit ca, pe lângă cuprinsul acesteia, să ne fi rămas de la venerabilul bătrîn și o scriere cu cuprins corespunzător titlului: *Cum Gertruda învață copiii săi* ²⁾.

Cititorul atent mai mult la formă de cât la fond va

¹⁾ Vezi cartea *Pestalozzi, viața, etc.*, de mine.

²⁾ Această carte se compune din 14 epistole, adresate de autor amicului său Gesuer. Traducerea făcută de noi este luată după ediția din 1801, căci cea din 1820 este influențată de colaboratorul său Schmid.

găsi defecte de compoziție, dese digresiuni și nenumărate repetiții. Dar aceste neajunsuri literare pun mai bine în evidență acea imaginație așa de devotată ideii, acea inimă așa de caldă pentru binele poporului, acea dragoste așa de mare pentru omenire și mai ales acel accent de veritate, care în genere, este cea mai mare plăcere în operele spiritului, pentru că arată un om cu toate calitățile și defectele sale, iar nu un meseriaș, un scriitor de meserie. Ai să cauți mult, până să găsești alte cărți, cari să misce așa de tare pe cititorul preocupat de cestiunile școlare, cari să-i dea lumină așa de limpeză și simțiminte așa de calde.

Cu toate acestea Pestalozzi nu poate fi recomandat ca model dascălilor, de cât cu rezervele următoare :

Mai întâiu, el n'avea de loc grijă de corpul și de aranjamentul îmbrăcăminții lui, care se impune oricărui învățător spre a inspira respect școlarilor. Și apoi se știe că curățenia se impune de igienă și se consideră ca o mică virtute de către toți oamenii de bun simț.

Al doilea, el și-a creat pîedici serioase în tot decursul carierei sale prin amestecul său prea mare în politica de partide. Aprins pentru binele, dreptatea și ridicarea poporului, el profita de ori-ce ocaziune spre a se lua după via lui simțiciune și după fierbîntea-i imaginație, aruncându-se în vîrtoarea patimilor politice cari sfîșiau așa de crud atunci Elveția. Institutatorul trebuie să nu se amestece în certele politice, să fie omul scoalei, nu al unui partid, căci numai astfel va isbuti în misia lui.

Al treilea, el nu vrea să citească nimic și mai cu seamă scrieri pedagogice, încă pretindea acelaș lucru și de la colaboratorii săi. El se lăuda că de 30 sau 40 de ani n'a citit nici o carte. Negreșit că el vrea să facă o reacție contra abuzului cărții din acel timp, dar prea

exagera. În fine, dacă și-a permis aceasta un reformator de geniu ca Pestalozzi care vrea să rupă cu formalismul și cu rutina, aceasta nu se poate permite dascălimii de astăzi. Cine stă pe loc dă îndărăt.

Al patrulea, el avea ca regulă de a da bătae orî-cărui școlar care-l nemulțumia, dar aceasta n'o permitea personalului său didactic. Se știe că legile și regulamentele noastre scolare nu permit aceasta.

Odată aceste reserve făcute, ce model admirabil pentru orî-ce învățător! Ce dragoste de misia sa, de copil și de popor! «Trebuie să regenerăm poporul,» scrie el. «Singură ignoranța este cauza mizeriei sale.» Și apoi «Dragostea este temelia educațiunii... În orî-ce moment al zilei, de la ora întâia până la cea din urmă, copiii trebuiau să citească pe fruntea și pe buzele mele, că inima mea era a lor, că fericirea lor era fericirea mea, că bucuria lor era bucuria mea.» Și acești copii așa de scumpe inimii lui, sunt tocmai cei mai săraci, cei mai sdrențuroși, cerșetorii, haïmanalele din cari își propune să facă oameni onești, muncitori harnici, cetățeni buni. Această inimă mare l-a inspirat, l-a luminat și i-a desvéluit principiile superioare ale pedagogiei, cari sunt nemuritoare ca însuși adevérul; de acea ele formează temelia orî-cărui organizări pedagogice și înaintarea educațiunii populare depinde de înțelegerea, de vulgarizarea și de buna lor aplicare.

Educațiunea nu este o lucrare impusă din afară, ci dezvoltarea puterilor sufletești. «Copilul, zicea acum două mii de ani scriitorul Plutare, nu este un vas în care să se toarne cunoștințe, ci este un cămin ce trebuie încălzit.» Ei bine, această cugetare profundă a ajuns, prin Pestalozzi, să fie un adevăr strălucitor ce luminează întreaga știință pedagogică și calea cea noă pe care trebuie să mergem în viitor.

Pestalozzi pune tot meritul său în faptul că el cel

întâiu a recunoscut în *intuițiune* temeiul nestrămutat al ori-cării cunoștințe. «Punctul principal, zice el, este acesta: *ori-ce* vrem să învățăm pe copii, să se înfățișeze spontaneu minții lor, ca expresia adevărului, în urma experienței lor intuitive, în legătură cu împrejurările reale și prin amintirile păstrate despre ele. Dacă desființezi acest punct de plecare, adevărul este pentru ei numai o jucărie, și încă o jucărie nepotrivită și displăcută.

«Dacă mă întreb, ce am făcut, pentru știința pedagogiei, care să fie lucrarea mea personală; imi zic: am stabilit principiul superior care o domină, atunci când am recunoscut în *intuiție* temelia absolută a ori-cării cunoștințe.» Și, pentru ca să convingă despre aceasta pe ori-cine, el spune mai departe că nici o cunoștință abstractă nu este potrivită cu învățămîntul începător: căci, la început, copilul pricepe numai ceea-ce vede și atinge cu vre-una din părțile corpului său. Deci spre a-l face să dobândească cunoștințe elementare serioase, folositoare și interesante, singurul mijloc este să recurgem la intuiția a tot ce poate atinge el cu vre-unul din organele sale. Lecțiunile de lucru date cu ajutorul colecțiilor unui mic muzeu, sau în plimbări scolare, sunt mijlocul cel mai bun de a-l obișnui să cugete și să vorbească cu esactitate și în cunoștință de lucru.

Dar el nu mărginește intuiția numai la cunoștințele materiale, ci o întinde și la cele intelectuale și chiar morale.

În ce privește dezvoltarea inteligenței copilului, învățătorul să nu se grăbească a da reguli, formule și definiții, ci să aștepte ca copilul să fi dobândit în mod clar cunoștințele particulare ce vrea să generalizeze; «de aci neapărata trebuință, zice Pestalozzi, de a pune cea mai mare grijă și stăruință să se învețe bine de

tot *primele elemente*, oprindu-se scolarii în loc asupra lor până când le vor ști perfect.»

Intuiția morală constă, zice Pestalozzi, în cunoașterea sentimentelor, puindu-le la încercare, nu analizându-le. «Pruncul potolindu-și foamea, învață să-și cunoască pe mamă-sa; dragostea și recunoștința i se deșteaptă în inimă înainte de a cunoaște vorbele; și fiul care mănâncă pâinea tatălui său și se încălzește la căminul său, găsește în acestea cunoștința bine-făcătoare a datoriei sale de copil.»

«Singura procedură proprie a forma pe om pentru «virtute este a trece de la calități desăvârșit dobândite «la cunoștința regulilor, precum procedura culturii în «teligenței este a trece de la intuițiuni perfecte la no- «țiuni precise, și de la acestea la exprimarea lor prin «cuvint, adică la definițiuni. Și după cum întrebui- «țarea timpurie a definițiunilor, înaintea intuițiunii «lucrurilor, face din scolarii niște proști cari se cred «prea mult, de asemenea discursurile asupra virtuții, «înainte de practicarea virtuții, fac din scolarii niște «stricați fudui.» (Epistola XII din Gertruda).

«... Fui nevoit să încep a le deștepta conștiința, fă- «când să se nască în ei sentimente de onestitate și de «moralitate, ca să pun în mișcare activitatea lor și să «le câștig atenția, buna-voința și ascultarea lor pentru «actele esteriore.

«Principiul ce-mă inspiră conducerea mea fu : a căuta «mai întâiu să lărgesc inima copiilor, și prin îndestu- «larea trebuințelor lor zilnice, a-i pune neincetat în «contact, prin impresiile, prin experiența personală și «prin acțiunile lor, cu dragostea de oameni și cu bine- «facerea; a stabili și a fixa astfel cu putere virtuțile în «sufletul lor, apoi a-i face să dobândească cât de multe «calități practice spre a le da mijloacele de a aplica cu «siguranță și pe deplin buna lor voință.

«In sfârșit, tu vei ajunge la punctul cel mai primejdios: la semnele distinctive ale binelui și răului, precum și la cuvintele ce le exprimă; de aceea explică împrejurările și evenimentele zilnice ale vieții domestice, dar având grija ca aceste explicații să aibă în vedere numai aceste împrejurări. Acesta este singurul mijloc de a face pe copii să vadă limpede ceea ce se petrece în ei și împrejurul lor, și a le da prin vorbe, asupra vieții și asupra faptelor ce-i privesc, a le da idei conform justiției și moralei. Și chiar de ai pierde nopți întregi căutând să spui în două vorbe ceea ce s'ar cere douăzeci de vorbe pentru alții, să nu-ți pară rău de osteneala ta,» astfel vorbește Pestalozzi în scrisorile sale; de unde vedem marea lui pricepere în cestiunea educațiunii morale și judecata lui cea sigură și dibăcia de a o pune în practică. Cine nu se va conduce după Pestalozzi, va face din învățămîntul moral o poliloghie fără sens, o grămadă de vorbe fără influență asupra inimii copiilor și fără folos pentru purtarea lor.

E. B.

EXAMENELE PUBLICE ANUALE

IN

ȘCOALELE PRIMARE

UN SPECIMEN DE LECȚIUNE

Clasa I. Secția A. (14 Iunie)

I) Ordinea obiectelor de învățămînt:

Ora 8 — 9 Aritmetica.

Ora 10 — 11 Citirea (Inv. intuit.)

„ 9 — 10 Religia.

„ 11 — 12 Scrierea („ „)

II) După rugăciunea obișnuită, institutorul poate intra în materia zilei, cam în modul următor:

Aritmetica. Ce ați cântat voi acum? (... rugăciunea). Cui ne rugăm noi? (... lui D-zeu). Spuneți, ce a făcut D-zeu? (... tot ce vedem, lumea, lucruri, etc...) Numiți-mă câte-va lucruri! (...scaun,

pat, etc.) Numiți-mi numai lucruri din clasă! (...bancă tablouri...)

Ascultați! Intr'o clasă erau 10 tablouri și s'au mai prins 5 de pereți! Câte tablouri sunt cu toate? R. 15. Vă gândiți: pentru ce? (... $10+5=15$). Numără de la 15 înapoi! (15, 14, 13...) Numără de la 1 înainte (... 1, 2, 3... 15). Numără de la 15 înapoi cu 2, cu 3! Numără de la 1 înainte cu 3, cu 4!

Cum se cheamă numerile care se despart în părți deopotrivă? Ce fel de număr este 20 (...cu soț); pentru ce? (...se desface în părți deopotrivă). Care sunt acele părți (...10 și 10). Ce fel de număr este 10? 12? 14? Ce fel de număr este 16? 18? Cum se numesc numerile care nu se despart în părți de o potrivă? Ce fel de număr este 15? 17? 19?

Ascultați! Un băiat este de 15 ani, sora sa este mai mică cu 5. De câți ani este sora sa? (R. 10). Pentru ce? (... $15-5=10$). De câte ori 10 face 20? Cât este jumătate din 20? Cu cât este mai mare 20 de cât 15?

Un domn împarte 20 de bani la 4 cerșetori. Cât primește fie-care cerșetor? (...câte 5 bani). De câte ori 5 face 10? Cât este jumătate din 10? (...este 5). Fiți atenți:

Marioara are 5 bani, sora sa are cu 15 mai mult. Cât are sora sa? (... 20 de bani). De ce? ($15+5=20$ sau $5+15=20$). Câți decalitri sunt în 20 litri de vin?

Un cârciumar vinde 1 decaltru și 7 litri. Câți litri a vândut cu toți? (...17 litri). Pentru ce? (... R.) Cât face $17-4$? $17-5$? $17-3$? De câte ori se coprinde 3 în 15? Cât face de 4 ori 5? Cât este a 2-a parte din 14? Cât face $2 \times 7 + 4$?

Un oltean avea în coșuri 18 kg. de cireși. Din aceste 18 kg. a vândut 6. Câte kg. i-a mai rămas? Dacă ar fi avut în amândouă coșurile câte 8 kg., câte kg. de cireșe erau? (...16). Cine spuneam că vinduse cireșe? (...un oltean). Ce mai pot vinde oltenii? (...castraveți, varză, zarzavaturi, etc.). Ce poate vinde băcanul din colț? Ce vinde brașoveanul, negustorul din târg? (...sfoară, ghetă, ață, pânză). Ascultați:

O femeie a cumpărat în 3 rînduri câte 4 m. de pânză. Câți m. are cu toții? Pentru ce? De câte ori ieș pe 4 ca să dea 16?

Cât este o duzină și cu 8? Câte săptămâni și zile sunt în 16 zile? Cât face 20 de lei împărțiți la 10 muncitori? Numiți-mi câte-va feluri de muncitori? (...zidarul, dulgherul, cismarul, pălărierul). Ascultați:

Un pălărier face 4 pălării de copii, cu câte $3\frac{1}{2}$ lei una. Câți lei a luat peste tot? Cum ai aflat? Pentru ce? etc. Cum numim pe muncitorul de pământ? (...țaran, plugar). Un țaran a dus la târg. Vă gândiți! Ce pot duce țăranii la târg de vânzare? (...păsări etc). Dar în care, ce pot duce? (...lemne). Bine! Un țaran a dus la târg 2 care cu lemne și le-a vândut cu 14 lei. Cât a luat pe un car cu lemne? Pentru ce? etc.

Maî departe! De unde iaū țăranii lemnele? (... din pădure). Ce ființe pasc în pădure? (oî, vaci, capre, cai, etc.) Ziceați mieî! Cine duce mieî să pască? (...ciobanul). Ascultați! Un cioban vinde 5 mieî cu 20 de lei. Câți lei a luat pentru 1 mîel?...

Lecțiunea de aritmetică se încheie. Aci se poate face o pauză de 10 minute, adică maî mare de cât cea de la jumătatea oreî. Acelaș lucru se va observa și printre celelalte obiecte de învățămînt. Principiul didactic îl cunoaștem cu toți.

Intr'un mod foarte logic se poate lega ora întâia de a doua.

Religia. Despre ce animale am socotit la sfârșitul ceasului trecut? (... despre mîei), Cu ce trăesc mîei? (lapte, iarbă, etc.) Unde crește iarba? (...pe câmp, în pădure, în grădină...) Ce maî cresc pe câmp? (...florî). Bine! Dar, cine ajută florilor să crească? (... le ajută D-zeu să crească). Cuî maî ajută D-zeu? (... și nouë). Așa este. Dar căror oameni ajută D-zeu? căror anume școlari? (...oamenilor bunî, școlarilor silitorî...) Spune poesioara «*Să ne ajute Dumnezeu!*» (Abecedar. Barbu Constantinescu, pag. 63). Spune-o și tu! tare și frumos. Maî spune-o și tu. Cântați-o! În poesie se spune: Să ne apere de rău! Pe cine poate apăra D-zeu de rău? (pe toți oamenii...) Și ca să-î apere D-zeu pe toți oamenii, ce le dă el? (... le dă minte). Ce vă dă D-zeu ca să vă feriți de rău? (... ne dă minte).

Eū știu o poveste despre un copil, care trăia de mult, de mult și a ajuns învățător mare, fiind-că avea minte. Cine era?

(... D. Isus). Unde s'a născut D-l Isus? Cine l-a născut? În ce loc anume? Cum numim ziua în care s'a născut D-l Isus (... Crăciun). Mai cum încă? (Nașterea). E frig sau cald când serbăm nașterea? Dar cum se numește ziua dinaintea Crăciunului (ajunul). Cu ce umblă copiii la ajun? (... cu moș ajunul, cu nașterea etc.)

Se poate cânta Bună dimineța la ajun? Cu ce umblă la Crăciun? (Steaua).

În acelaș chip se atinge botezul, copilăria Domnului, învierea și înălțarea. Aceste momente se ating pe scurt de tot, de și mie rău îmi pare,—acestea în paranteză,—că s'aŭ prevăzut în programa analitică ast-fel de istorisiră. Cu toată partea lor moralizatoare, s'ar putea înlocui cu povestiri numai din cercul imediat al copiilor, și la revizuirea programei, cel d'întâi aș șterge — fără să se supere sfinții părinți — aceste grele și nemistuite povești biblice.

Ziceam că D-zeu ajută unui copil bun. Ce trebuie să facă un copil ca să fie bun? (...să nu mintă, să nu fure, să nu înjure, să asculte de părinți și pe profesori, să nu stea degeaba, să nu ia lucrul altuia pe nedrept, etc...) Dar acestea le spuneam și într'alt-fel, în poezie. Zi-o tu tare și deslușit! *Ce trebuie să facă un copil?* (Abeced. B. C., pag. 64). Mai spune-o și tu încă odată! Mai bine tu! etc.

În poezie se zice :

Adevărul să-l iubească,
De minciuni să se ferească.

Noi am învățat o istorioară despre un copil care nu iubea adevărul. Despre care copil anume, am învățat? (...copilul cu oile).

Spune-mi-o tu întreg! (Cine ducea oile la câmp? Ce-î plăcea copilului să facă? Ce și-a pus în gând? De câte ori a strigat? Ce s'a întâmplat când a strigat a 3-a oară? etc). Ce spuneam despre un copil să nu facă? (...să nu mintă). Spune aceasta despre vecinul tău : (...*nu mintă*).

NB. Pe cei mai slabi copii, ne mulțumim numai a-î întreba. Acei cari pot vorbi singuri, îi lăsăm a cuvînta și-î conducem numai la nevoie.

Tot așa se examinează și celelalte părți ale poeziei și adică :
Pe părinți el să-î cinstească (Povestea cu Florente cel cu minte și ascultător);

Să nu rîdă de bătrîni (Copilul care rîdea de omul cu piciorul de lemn);

Să n'arunce pîetre 'n cîini (aci se poate vorbi practic despre o întîmplare din viața unui școlar care dă cu pîetre și-a fost rău mușcat);

Lucrul altuia să nu-l ia (Povestea cu Vasile cel hoț);

Să citească și să învețe (mulțumirea școlarilor cînd vor fi mari, în legătură cu o istorioară relativă);

Fără treabă să nu stea. Carî din voi stă fără nici o treabă ? Cum îî zice aceluia care stă fără nici o treabă ? (...leneș...) Ce-î face școlarului leneș profesorul, părinții ? (...îl pedepsesc, îl bat, etc.). Dar ca să nu fie leneș, ce să facă un școlar ? (...să citească, să învețe, să ajute părinților acasă...) Vă gîndiți : Cînd va fi școlarul om mare, ce va trebui să facă ? (...să muncească). Ce se cuvine celui ce nu muncește ? (...să nu mănânce, pedeapsa...). Așa dar, unui școlar leneș, unui om leneș i-ați da voi demnitate ? (...nu). Țineți minte : *Omul să nu fie leneș !* (cîr) *Cine nu muncește, să nu mănânce !*

Cuî trebuie să mulțumiți voi pentru că puteți învăța la școală (... luî D-zeu). Cuî încă ? (...părinților). Ce promite un copil bun părinților ? (...să-î asculte, să-le ajute cînd vor fi bătrîni, etc.). Dar acestea sunt zise și în poezia : *Promisiunea unui bun copil*. Spune-o tu ! Și tu ! Și tu ! Bine. Cîntați-o.

Se ajunge în cele din urmă la : inima tinerică ridică pentru părinți rugăciuni. Pentru cine ne mai rugăm noi ? (...frați, surori). Pentru cine încă ? (...și pentru noi). Spune o rugăciune pentru noi ! (*Doamne Sfinte și'ndurate*). Spune tu alta ! (... *Cerescule 'mpărate ! Doamne tu ne-ai ajutat !* etc.). Pe aceasta din urmă să o și cîntăm. Sculați ! Eșiți. Măinile la pîept ! Se cîntă.

Observ. La mijlocul orei, și chiar la sferturile ei, se poate cînta ceva religioș : *Doamne miluește, Amin*, orî din cîntecile de clasă. Fie-care are deplina libertate să aleagă : Vorba este, ca învățămîntul să nu devie monoton, fără viață și plictisitor.

Citirea. Unde sunt scrise istorioarele despre copiii silitorî, leneși, ascultători?... (..în cărți). Pentru ce sunt făcute cărțile? (..pentru citit). Cum se numește cartea voastră de citire? (...Abecedar). Pentru ce se numește abecedar? (...acolo sunt scrise literele a, b, c). Cum zicem la literile puse în șir? (... alfabet). Spune-mi tu alfabetul! Scrie la tablă alfabetul cu litere mici! În timp ce scrie, se poate continua. Pe unele cărți am văzut zugrăvit ceva. (Chipuri). Se arată chipul cucului. Al cui chip este acesta? Ce este cucul? Cum este la culoare? Cu ce se hrănește? Unde trăește? Când cântă?

Institutorul să nu uite pe școlarul scos la tablă. El scoate altul spunînd întâi să scrie lit. mari N.

Maî departe: Numiți-mi și alte pasări cari cântă primăvara! (Privighetoarea, etc.). Eă știu o pasere care zboară sus, sus! Care este? (Porumbelul, Ciocărlia). Până unde zboară porumbelul? (...zboară sus, până la nori). Cu ce hrănim porumbeii? (...porumb). Unde crește porumbul? Pe câmp? Ce crește primăvara pe câmp? (... cereale, flori, etc.). Cine îngrijește de semănături? (...țaranul). Cu ce se udă câmpul? (...apă). Ce face țăranul ca să aibă apă din pămînt? (...sapă puț). În ce se sapă puțul? (... în pămînt). Cum zicem țăranului fiind-că muncește? (...muncitor). Numiți și alți muncitori! (...zidarul, cismarul). Ce face cismarul! (... ghetе saă încălțăminte).

Acum să citim și din carte despre cele ce am vorbit. Cărțile. Lit. C. Se citește observându-se șederea la citit, etc. În carte este prop.: «Cartea este făcută pentru citit» (pag. 36). Aci, ca și maî departe, se poate analiza atingându-se în acelaș timp și chestiuni de învățămîntul intuitiv: Ce este obiectul? Cum este? Cine-l face? Unde-l găsim? La ce ne slujește? Se poate recita și poesia: Carte dragă! Apoi la: «Cucu cântă primăvara,» (p. 36) se poate spune poesia Vestitorul primăverii, cîntându-se chiar, dacă elevii sunt obosiți.

Pag. cu lit. G., lit. P. unde este material din cele intuite, se citește analizându-se saă nu. Se citesc și alte pagini, unde sunt prop. despre animale, la cari se recită poesiі anumite:

Pisica, Căţelul, Cântecul soldatului, etc., potrivite cu cele zise în carte.

Astfel, petrecând de drag cu elevii, institutorul se trezeşte că ceasul a trecut şi că trebuie să încheie. Se poate cânta poesia: «Carte dragă». Vine ora a 4-a.

Scrierea. Spune încă odată poesia *Pisicuţa* (Abec. B. C. pag. 69). Cum se purta Pisicuţa? (...curat). Ce făcea ea ca să fie curată? Cum trebuie să vă purtaţi şi voi? Ce să faceţi ca să fiţi curaţi? Cine mângâia pe pisică, fiind curată? (...toţi). Cine vă va mângâia şi pe voi, fiind curaţi? (...toată lumea). Cum dar trebuie să fiţi pe haine, pe corp, ca să vă mângâie toată lumea? (...curaţi spălaţi, peptănaţi, etc.). Vă gândiţi, cum vă ţine curăţenia? Spune-o în poezie:

Curăţenia pe mine,
Vesel, sănătos mă ţine.

Am văzut şi şcolari cari nu sunt curaţi? Cum sunt aceia? ...murdari). Ce le aduce lor murdăria?

Murdăria aduce boală rea
De nu ne ferim de ica.

De ce să te fereşti întâi ca să nu te îmbolnăveşti?

Să te fereşti de murdărie. (Cor).

Se analizează propoziţia pe cuvinte, silabe, sunete. Procedeu este cunoscut de cititorii revistei. Se scrie pe tablă de către institutor, după ce mai întâi a numit şcolarii sunetele, literile şi numele literilor, apoi al silabelor scrise, al cuvintelor şi apoi al propoziţiunii. Se poate scrie pentru variaţie numai câte un cuvânt pe tablă şi acesta îl scriu şi şcolarii în tact pe tăbliţe, citindu-l. Se face revizuirea, corijarea şi, dacă e vreme, se poate dicta de-a dreptul, după ce s'a analizat propoziţia: *Curăţenia te ţine bine.*

La fiecare din aceste prop. se poate atinge modul de scriere, adică litera iniţială a cuvântului, (cu lit. mare) celelalte cuvinte (cu lit. mic), însfârşit semnul de pauză, (!?) după trebuinţa şi timpul rămas liber.

NB. Examenul se încheie printr'o mică cuvîntare, spusă numai în limbajul copiilor, relativă la silinţa lor de peste an, la

grija saŭ neîngrijirea unora dintre părinți (prezenți), spre a emula si pe uniŭ și pe alții la îndemnarea la muncă în anul următor, și pentru aceasta pe vacanță, la regulile de conduită cât vor sta acasă, etc., etc., atâtea și atâtea vor fi de spus de către un institutor inteligent și calificat, și nu mai e nevoie ca să le mai notăm aici.

După cuvîntare, urmează rugăciunea obișnuită de mulțumire, după care se poate cânta un mic marș: Dragi copii! când școlariŭ es doi cu doi.

Alte îndrumări nu mai dau. Noțiunile generale sunt cunoscute din articolul meu, și vor servi celor ce se interesează să aibă un examen de drag, și care negreșit și-au făcut materia bine în cursul anului, ca la sfârșit să *nu mai vie în contact cu fiecare școlar*, după cum (vorba vine) ar pretinde într'un sens oare-care pedagogie strîmtă în vederi.

GRIG. TEODOSSIU

Institutorul Școalei de Aplicație.

LECTIUNE PRACTICA

ȚINUTĂ ÎN CLASA III PRIMARĂ DE LA ȘCOALA „POENARU” LA
EXAMENUL DE ABSOLVIRE

GEOGRAFIA MACEDONIEI ¹⁾

A) PLANUL

I *Introducere*, II *Anunțarea materiei*, III *Tratarea*.

1) Se arată conturul pe mapă, apoi de carton. 2) Se arată desemnat conturul pe tablă de mai nainte. 3) Se aseamănă conturul cu un patruleter, se duc linii și se încheie conturul într'un patruleter. 4) Se desemnează parte cu parte odată cu elevii. 5) Intindere. *Repețire*. 6) Configurația solului. 7) Munți, văi, șesuri, rîuri, lacuri. *Repețire*. 8) Populație, naționalitate, religie, limbă, chip (tablouri cu chipuri de români macedoneni), port, obiceiuri. *Repețire*. IV *Resumat*, V *Temă*.

¹⁾ Lecția aceasta, care ar trebui să se facă în fie-care școală urbană în cl. III la finele anului, ca una ce tratează tot despre români, o dăm aci ca îndreptar d-lor învățători.

B) TRATAREA

Băgați tot sub bancă. Măinile la pștept! Priviți toți la mine! Fiți atenți și să-mi răspundeți frumos la ce vă voi întreba. Cine știe, ridică două degete de la mâna dreaptă în sus, ținând cotul rezemat de bancă. Nu va răspunde de cât cel întrebat.

I Pe unde știți voi că trăesc Români? Cei din România, cum sunt? Cum e deci România în privința locuitorilor? Dar celelalte părți de pământ care mi le-ați spus, cum sunt? Cum trăesc deci Români p'acolo?

II Luați seama. Români mai locuesc și prin alte țări, mult mai departe de noi, dar tot sub domni străine. (Se pune harta Europei în fața elevilor). Priviți: Români se găsesc prin Istria, Dalmația, Croația, Moravia, Tesalia aproape 1,000,000. (Se arată aceste provincii la tablă). Eși și arată tu N. N. N.

Despre aceasta veți învăța voi în cl. IV.

Mai mulți Români și mai strânși la un loc se găsesc în altă țară frumoasă și roditoare. Aceasta se numește *Macedonia*, despre care am să vă vorbesc eu astăzi. Macedonia se ține de imperiul turcesc (despre care veți învăța în cl. IV). Priviți la hartă, iată aici este desemnată forma imperiului turcesc și aici a Macedoniei.

Incotro e așezată de noi din România? Priviți. Incotro ar trebui să plecăm din București ca să ajungem în Macedonia? Eși și arată aceasta la hartă N!

III Priviți: aceasta este forma, conturul Macedoniei (de carton). Iată conturul și pe tablă. Cu ce figură l-am putea asemăna? Priviți, dacă duc o linie la N. spre dreapta, apoi din capetele acesteia două drepte (așa), însfârșit o dreaptă din jos, ce figură s'a format? (un patrulater). Acum vom desemna împreună. Scoateți caetele și creioanele la comandă 1, 2, 3! Ce vom desemna întâiu? (patrulaterul).

Bine! desemnați și voi! Băgați de seamă că laturea de N. e aproape paralelă cu cea de S., iar cea de S. e cu jumătate mai mare ca cea de N. Cea dinspre V. e aproape perpend. pe cea

de N. și puțin mai mare, iar cea de E. este oblică și aproape egală cu cea de S.

Cu ce ați văzut că se mărginește la N.? Voi desemna marginea de N. Cum ați văzut la hartă, Macedonia se mărginește la N. cu Serbia cam până aici, și cu Bulgaria cam până aici, și se desparte de aceste țări prin munții *Balkan*. Când desemnez eu, voi stați cu mâinile la piept și priviți la mine! Priviți! Luați creioanele și desemnați și voi partea aceasta. (Se scriu toate numele proprii în dreptul desemnului).

La E. cu Rumelia (o parte a Turciei) de care se desparte prin munții *Despoto-Dag* (desemnați și voi); la V. cu Albania (altă parte a Turciei), de care se desparte prin munții *Pind* (desemnați și voi). La S. cu Grecia, de care se desparte prin munții *Crucero* până aici, iar d'aici o linie până aici, (desemnați și voi). Iar d'aici cu Marea *Egee*, care formează aici un golf numit *Salonic* și o peninsulă numită *Chalcidică*, formată de alte trei peninsule mai mici, din care cea despre E. se numește: peninsula *Atos* sau *Sf. Munte*. (Desemnați și voi).

Macedonia are o întindere de 24,000 k. p. (Se scrie pe tablă). România cât are? De câte ori e dar mai mică Macedonia de cât România?

Această țară în vechime era foarte mare și a avut un rege foarte puternic și renumit. Știți voi cum se numia? (Al. Macedon). Așa, iată portretul lui aici! Ia spuneți-mi voi tot ce știți și ce ați auzit despre Al. Macedon? (Se corigiază ideile greșite ce le au ei despre Al. M.)

Pausă. Sculați! eșiți! Se cântă „*Din Carpați și până la Mare*“. Mișcări cu brațele. Intrați. Ședeți.

I-a *Repetire*. Spuneți-mi, ce v'am spus eu până acum N? N? etc. Acum vom învăța mai departe. Ascultați!

Macedonia, cum vedeți, este o provincie înconjurată de toate părțile de munți, cari își trimit prin mijloc mai multe șiruri. În centru sunt vre-o 3 șesuri închise de munți. La N. ați văzut că sunt munții ¹⁾ *Balkan*, cari nu sunt așa înalți, dar sunt foarte păduroși. ²⁾ La E. *Despoto-Dag*, cari se întind până

aproape de țărmlul mării. ³⁾ *Pindul* la V. care se continuă în Grecia. La S. *Crucero* și o ramură numită munții Olimp, în care sunt vârfuri înalte de aproape 2,000 m. Munții aceștia sunt foarte frumoși și de pe dinșii, când e soare și senin, se vede Constantinopole. Ați auzit voi de acest oraș? E capitala Turciei.

În acești munți, Grecii vechi credeau că locuiesc zeii lor.

În peninsula Atos e un munte înalt de 1935 m. «Sânta-Gora» sau Sf. Munte, unde se crede că a dus Diavolul pe Isus, când l-a ispitit și i-a arătat toate țările de pe pământ. Tot aci se zice că în vechime un pusnic a zărit o stea răsărind și venind d'asupra muntelui și rămânând acolo până dimineța.

El a socotit că aceia e steaua, care a condus pe Magi la Betleem. Cine erau magii? Și spre amintire el a zidit acolo, unde se opri steaua, o biserică. Peninsula Atos e locuită numai de călugări, aproape 6,000 din cari 500 sunt Români, cari se administrează singuri, plătind numai un tribut Turcilor. Aci sunt vre-o 915 biserici, 20 mănăstiri și 500 chili (case unde șed călugării). Cele mai multe sunt înconjurate cu ziduri ca niște cetăți. ~~Multe sunt zidite de domnitorii noștri~~ la spuneți voi, ce domni au zidit biserici în Muntele Atos?

E una zidită de Mihai Viteazul cu o pozițiune foarte frumoasă. Alta numită mănăstirea zugrafului, unde se cântă românește, e zidită de Stefan cel Mare, în urma unei lupte cu Tătarii. Înainte de a începe lupta se zice că i s'a arătat în somn Sf. Gheorghe și i-a zis: «făgăduiește că după învingere vei ridica o biserică la muntele Atos, și eu voi fi cu tine!» El a făgăduit, a eșit învingător și a ridicat acea mănăstire, în care se află portretul lui și un steag moldovenesc de pe atunci. Multe din bisericile d'acolo aveau moșii românești, din cari se întrețineau până în timpul Domnitorului Cuza. Acest domn le-a luat toate îndărăt și le-a dat țării, căci Grecii d'acolo în loc să întrebuințeze banii, ce le veniau pentru îmbunătățirea bisericilor, îi luaau ei pentru punga lor. D'atunci trăesc mai rău călugării. Ei mai fac linguri și țigarete frumoase din lemn de măslin sau alte lemne pe cari le vând. Mai fac mătani. Știți

voi ce sunt acelea? (niște mărgele de lemn, etc...) din semințele unor fructe pe cari le mănâncă și pe cari le numesc «*la-crămile Maicei Domnului*».

Rîurile cele mai însemnate sunt: *Struma*, ese din Balcani, curge spre SE. și se varsă în M. Egee într'un Golf numit *Rendina* (desemnați și voi), *Vardarul* ese din Pind curge tot spre S.E., paralel cu *Struma* și se varsă în Golful Salonic (desemnați și voi), *Bistrița* ese tot din Pind, curge mai întâi spre S. apoi spre N. apoi spre V. și se varsă tot în golful Salonic, aproape de *Vardar*.

Repețire: Spuneți, ce v'am mai spus acum N? N? N?

Ascultați mai departe.

Numărul locuitorilor din Macedonia este aproape de 1,800,000. (Se scrie pe tablă) din cari jumătate sunt numai Români, cei alți sunt Greci, Turci, Sârbi etc.

Românii își zic lor *Arumâni* sau *Arumânili*, iar Grecii îi poreclesc zicându-le «*Țintari*, *Cuțavlahi*» care pe românește ar însemna «*Români-schiopi*». Cum se numea în vechime țările locuite de Români (adică România, Transilvania, Maramureș, Crișana, Bucovina, Temișana, Basarabia?)

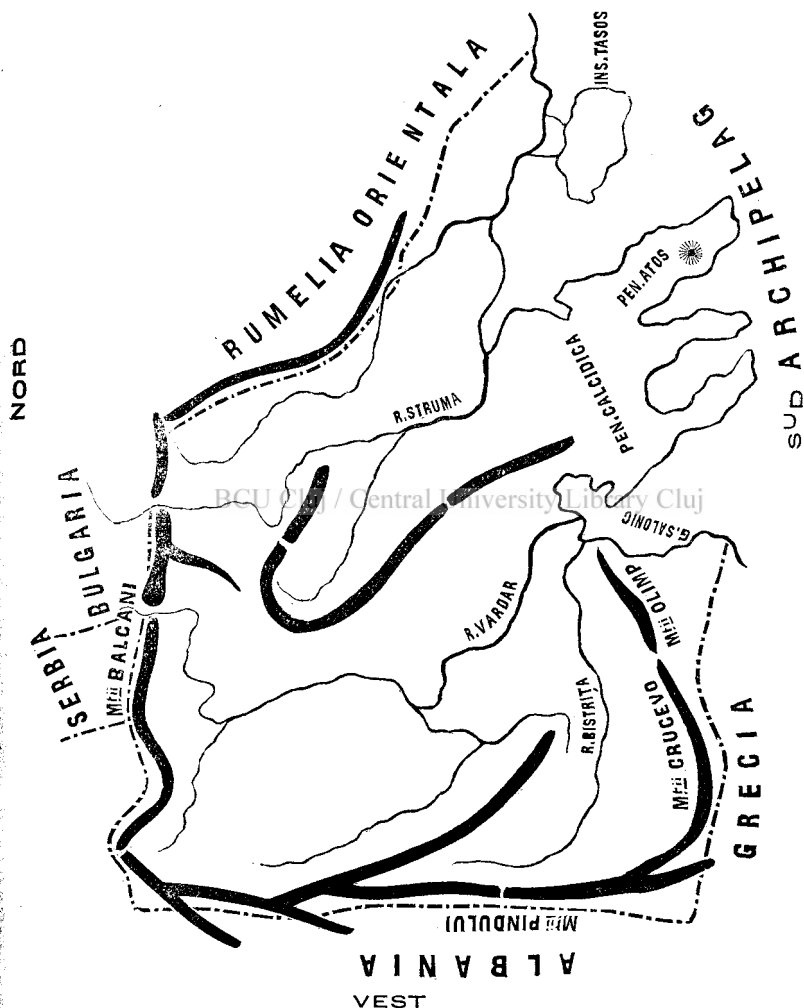
Cine ne-a adus pe noi în Dacia? De unde? Ei bine, să știți că și Românii din Macedonia au fost întâi tot în Dacia, dar vă aduceți voi aminte de un împărat Aurelian, despre care ați învățat? Ei bine, ce a făcut Aurelian (A retras parte din locuitori).

Unde? (Peste D...) Și cum a numit partea acea de pământ, unde a retras pe acei locuitori? (Dacia Aureliană). Ei bine, să știți dar că Macedonia este parte din Dacia Aureliană. Românii de acolo sunt de o lege cu noi și vorbesc aceeași limbă; prin urmare sunt de viță latină ca și noi. Ei se împart în 1) *stabili*: agricultori prin sate și negustori prin orașe și 2) *nestabili* (nomazi) cari sunt păstori. De ce sunt nestabili aceștia?

Macedo-Românii sunt: (arăt tipul) înalți, rumeni bine făcuți, curați, deștepți, muncitori, primitori de oaspeți și foarte cinstiți. Femeia (se arată și tipuri de femei) e harnică, casnică și foarte econoamă. Bărbații poartă ȋțari albi, o sarică de dimie

albă lungă, uneori cu lațe, alte ori fără, și brâu. In cap căciulă, dar dacă nu-î lasă Grecii, trebuie să pue fes.

EST

VEST

In picioare opincă ca și țărani noștri. Ei țin la obiceiurile lor românești, nu vor să se amestece cu Grecii, deși îi asu-

presc; nu se însoară nici o dată cu o streină. Ast-fel trăesc ei necăjiți așteptând ca o dată să putem să le dăm ajutor, să fie și ei liberi și liniștiți ca noi. Limba lor, cum v'am spus, e românească, numai că au multe cuvinte schimbate; dar numai o lună să șeadă cine-va dintre noi între ei, se înțelege foarte bine și ușor cu ei. Așcutați. Un domn d'acîi s'a dus prin Macedonia să se plimbe și a întâlnit un păstor pe care l-a întrebat: «Ce ești tu?» El răspuns: «Mine hiu Arûmân.» Pe urmă l-a mai întrebat? «Dar oile ale cui sunt?» El a răspuns: «Nostre, noi himû păstorî.» Ia gîndiți-vă și spuneți ce vrea să spună păstorul? Cum ar fi trebuit să zică?

Ridicați caetele să ved cum ați desemnat.

Băgați-le sub bancă, la comandă 1, 2, 3.

IV *Resumat*. Despre ce am învățat azi, N?

Spune tu marginile N. Tu munții N?

Spune rîurile N? Suprafața N? Populația.

V. *Temă*. Să desemnați de mai multe ori acasă Macedonia și să știți ce v'am spus eu azi.

G. POBORAN

DIDACTICA MAGNA

DE

AMOS COMENIUS

Tradusă în românește de

PETRU GÂRBOVICEANU

CAP. XXVII

Despre împătrita împărțire a școalei, corespunzând celor patru trepte ale etății și ale progresului

1. Meseriașii stabilesc pentru învățăteii lor anumiți ani în care trebuie să termine tot ce e de învățat în specialitatea lor și după aceea numesc din ei ucenici, calfe și din calfe maestri. Acelaș lucru să se facă și în

învățământul școlar, încât pentru arte, științe și limbi să se introducă anumite epoci de învățare, astfel ca *în decursul unui anumit număr de ani să se termine întregul curs al învățământului și din aceste stabilimente de cultură ale omenirii să iasă oameni în adevăr culti, morali și cu frica lui D-zeu.*

2. Spre a ajunge acest scop, eu cer pentru cultura spiritelor întreaga etate a tinereții (căci aici se învață nu numai o artă, ci totalitatea artelor libere cu toate științele și câteva limbi), din copilărie până la adolescență, adică 24 de ani împărțiți în anumite perioade. Natura însăși ne arată aceasta. Experiența ne învață, că corpul omenesc crește până la etatea de 25 de ani și nu mai mult, iar de aci înainte dobândește numai în forță.

Trebue să credem, că providința a făcut ca natura omenească să se desvolte așa de încet (corpul mult mai mare al animalelor se dezvoltă numai în câteva luni sau cel mult într-unu sau doi ani) ca omul având mai mult timp, să se poată prepara pentru trebuințele vieții.

3. Acei ani ai etății crescânde vreaș să-i împart în patru trepte: *copilăria, a doua copilărie, junețea și pubertatea dând fiecărit trepte șase ani și o școală și anume: pentru prima treaptă să fie ca școală Casa părintească; pentru a doua, școala elementară; sau școala populară; pentru a treia școala latină sau Gimnasiul; pentru a patra Academia și excursiunile.*

O școală maternă să se afle în fiecare casă; o școală elementară în fiecare comună în fiecare sat; un gimnasiu în fiecare oraș și o universitate în fiecare țară sau în fiecare provincie.

4. În aceste școli deși diferite, totuși să nu se trateze ceva diferit, ci *acelaș lucru în diferite chipuri* și anume tot ce e în stare să facă pe om om, pe creștin

creștin, pe învățat învățat, însă după etate și după prepararea anterioară tinzând totdeauna mai sus. Căci obiectele de studiu după legile acestei metode naturale nu trebuiesc deosebite ci învățate totdeauna în același timp, întocmai ca un arbore, care crește în totul în diferitele sale părți în anul acesta, ca și în anul viitor și atât timp, cât va trăi, chiar și o sută de ani.

5. Să se observe însă o întreită deosebire: întâiu, ca în școalele elementare *totul* să se predea *mai mult în general*, iar în cele superioare *mai mult în special*: întocmai după cum un arbore desvoltă în fiecare an mai multe ramuri și rădăcini, se împuternicește mai mult și produce mai multe fructe.

6. Al doilea, ca în *școala maternă să se exerseze cu deosebire simțurile externe*, ca astfel să se deprindă de a-și întoarce atențiunea asupra obiectelor ce-i înconjoară și a le putea deosebi. *În școala populară se vor exercisa simțurile interne, imaginațiunea și memoria* cu ale lor organe corespunzătoare *mâna și limba și anume prin citire, scriere, desemn, cânt, numerație, măsurare, cântărire și alte exerciții memoriale*. În *Gimnasiu* se va *esersa priceperea și judecata* tuturor obiectelor pricepute prin ajutorul simțurilor și anume prin mijlocul Dialecticei, Gramaticii, Retoricii și a altor științe reale pe baza *a ce și pentru ce* a științelor și artelor predate. *Academiile* vor cultiva cu deosebire aceea ce cade în domeniul voinței și anume a frecuenta *facultățile* căutând să producă armonia sufletească în modul următor: *Teologia inima, filosofia spiritul, medicina corpul și dreptul bunurile externe*.

7. Aceasta e adevărata metodă de a cultiva spiritele și anume ca mai întâiu să se presinte *simțurilor externe* obiectele înseși spre a le intui nemijlocit. După aceea să se deprindă *simțurile interne* ca să poată exprima și reprezenta imaginile formate de la obiecte în urma

sensițiilor externe și anume atât în interior cu *memoria*, cât și în exterior cu *mâna* și *limba*. Și numai după ce s'a dobândit aceasta își ia rolul spiritul, care prin o observațiune justă, compară toate unele cu altele și le examinează spre a cunoaște relațiunile tuturilor obiectelor din care va rezulta o adevărată pricepere și judecată asupra lor. În fine se deprinde *voința* a-și estinde cu drept puterea sa asupra tuturilor. A voi cine-va să cultive *voința* înainte de priceperea lucrurilor, e o muncă perdută. Și totuși procedează așa acei, cari învață pe copii Retorica, Poetica, Logica și Etica, înainte de a-le face cunoscut lucrurile sensuale. Aceștia lucrează întocmai ca acela, care vrea să învețe pe un copil de două ani să joace și el de abia poate să facă un pas cu ale sale picioare tremurânde. Pentru noi e stabil principiul, că trebuie să urmărim pretutindeni naturei, ca conducătoare, cum își dezvoltă ea puterile una după alta și să observăm cu atențiune cum se măresc.

8. O a treia deosebire va consta în aceea că *școala maternă și cea elementară* (școala populară) să cultive *tinerimea ambelor sexe*, *școala latină* (gimnasiul) să cultive *însă pe tinerii cari tind ceva mai sus, de cât învățarea unei meserii oare-care*; *Academiile din contra vor cultiva pe acei care vor fi înșiși învățători și conducători altora*, ca ast-fel bisericele, școalele și statele să nu fie nici odată în lipsă de oameni speciali.

9. *Aceste patru feluri de școli se pot compara foarte bine cu cele patru anotimpuri. Școala maternă corespunde plăcutei primăveri împodobită cu flori și verdețuri de diferite mirosuri. Școala populară reprezintă vara care produce câteva fructe timpurii. Gimnasiul corespunde toamnei, care adună fructele câmpiilor, grădinilor și viilor în hambarele spiritului. Universitatea în fine ne reprezintă iarna, care prepară fructele adunate la diferite în-*

trebuințări, ca ast-fel să fie un deposit presinte din care să poată trăi în decursul vieții.

10. Un asemenea mod de a instrui tinerimea ar putea cineva să-l compare și cu *cultura grădinilor*. *Copiii de șase ani*, cari sunt prevăzuți cu îngrijirea paternă și maternă, pot să fie comparați cu vlăstarii cultivați cu îngrijire și care încep să-și desvolte ramurile. *Copiii de doi-spre-zece ani* sunt asemenea arborilor care produc ramuri și frunze; aceea ce e în ei însă, nu e vizibil, dar se va arăta îndată. Tinerii de opt-spre-zece ani care sunt deja introduși în cunoștința limbilor și meseriilor, se aseamănă cu un arbore bogat cu flori, care presintă ochilor o frumoasă privire și nasului un plăcut miros, gurii însă de sigur fructe. *Bărbații în fine de douăzeci și patru și cinci de ani* care s'au cultivat complet prin studiile Academice represintă un arbore, ce e acoperit pretutindenți cu fructe și pentru care a sosit timpul de a le culege și a le întrebuința la diferite servicii.

IDEI PEDAGOGICE DE ALE LUI PLUTARC

La Plutarc este deja sgduită credința în legitimitatea sclaviei, el se arată către sclavi mai milos de cât predecesorii lui. Legătura conjugală începe să fie mai bine pricepută și femeea se bucură de oare care considerație; statul e mai puțin despot; familia începe a se sustrage despotismului magistratului; de aceea Plutarc în cestiune de educațiune se adresează numai familiei, nici de cum Statului. Din acestea se vede că învățații începuseră a pricepe valoarea libertății individuale și a lăsa pe fie-care să doarmă cum își va așterne; adică ei își ziceau deja că a face pe om răspunzător de faptele sale, trebuie să-l lași a fi stăpân pe sineși să facă ori-ce va vrea, numai să nu vateme dreptul aproapelui.

Iată câte-va din părerile pedagogice ale lui Plutarc :

I. Cine vrea s'aibe copii distinși, să fie cu cea mai mare grijă a alegerea soției sale și să fie cu cea mai mare prudență în

relațiile sale conjugale, căci copii moștenesc din calitățile și defectele părinților.

II. De și natura părinților influențează asupra dezvoltării fizice și morale a copilului, ea nu este absolută, căci educațiunea poate influența contra ei.

III. Educațiunea se compune din instrucția ce se primește și din deprinderi ce se contractează.

IV. Virtutea rezultă din natură și din educațiune tot de odată.

V. Precum în agricultură, trebuie un pământ bun, un plugar istet și sămînță bună; tot ast-fel în educațiune, firea copilului se aseamănă pămîntului, educatorul plugarului, și regulile rațiunii ce i se transmit se aseamănă seminței.

VI. Înainte de a da învățătură copilului, adică înainte de a-l face să vadă adevărul, trebuie deci să fie preparat pentru această vedere, căci alt-fel i s'ar întuneca mintea.

VII. Preceptele moralei întărită persoana care a contractat deja deprinderi contra moralei.

VIII. Înainte de orî-ce lecție este lesne să formezi pe ne-simțite deprinderile prin practică și să le dai o direcție sănătoasă.

IX. Educațiunea rea poate strica naturile cele mai bune; educațiunea bună poate *corige* chiar naturile cele mai defectoase.

X. Orî-ce mamă este datoră să-și alăpteze pruncul, căci pentru acest scop natura i-a dat lapte și țîțe.

XI. Dacă boala împiedică pe mamă a-și alăpta pruncul, atunci să-și aleagă cel puțin o doică de aceeași naționalitate, avînd constituția sănătoasă și moralitate frumoasă.

XII. Guvernorul (educatorul) ce alegem pentru creșterea copilului eșit de la doică, trebuie să fie un om fără nici un cusur și fără nici o pată și care să poseadă un mare fond de înțelepciune și experiență.

Edembal

LEGE

pentru

**Modificarea articolului 8 din legea de la 6 Martie 1883
relativ la punerea în retragere a profesorilor**

Art. unic. — Articolul 8 din legea de la 6 Martie 1893 se modifică precum urmează :

Membrii corpului didactic, cari vor fi împlinit vîrsta poez

de ani pentru profesorii de Universitate și 65 ani pentru ceilalți, vor fi puși în retragere din oficiu de către ministrul instrucțiunii publice.

Tot ast-fel vor putea fi puși în retragere din oficiu și membrii corpului didactic cari, fără a avea vârsta de 70 și 65 ani după distincțiunile de mai sus, vor fi îndeplinit 30 ani de serviciu în corpul didactic.

În acest din urmă cas, ministrul instrucțiunii publice nu va putea pune în retragere de cât cu avisul conform al consiliului permanent.

Profesorul pus la retragere păstrează titlul de profesor onorific.

28 Maiu 1892.

No. 2185.

LEGE

pentru

Interpretarea legii din 6 Martie 1883 relativ la remunerațiunea și gradațiunea profesorilor

Art. 1. — Remunerațiunile și gradațiunea prevăzută prin legea de la 6 Martie 1883 nu constituiesc pentru învățători, institutori, profesori și maestri un drept de cât în limitele în cari aceste remunerațiuni și gradațiuni în trecut au fost înscrise în bugetul Statului.

Peste sumele înscrise în buget pentru remunerațiuni și gradațiuni, învățătorii, institutorii, profesorii și maestrii n'au drept să reclame de la Stat, orî-care ar fi fost în trecut deosebirea între aceste sume și acelea coprinse în legea de la 6 Martie 1883.

Aceleași principii se aplică și în interpretarea articolului 1 din legea pensiunilor de la 10 Maiu 1890.

Art. 2. — Anii de serviciu de cari vorbește art. 3 din legea de la 6 Martie 1883, pentru împlinirea gradațiunilor, sunt ani bugetari. Timpul trecut între data împlinirii termenelor de gradațiune și începutul fie-cărui an bugetar nu numără pentru gradațiune.

29 Maiu 1892.

No. 2292.

ACTIVITATEA LIGII CULTURALE A ROMÂNILOR

Comitetul acestei ligi a publicat un raport, redigiat de d. I. Lupulescu, unde se arată rezultatele la cari a ajuns liga, în anul 1891. Iată acele rezultate :

I. Jurnalele streine cari până acuma priviau pe Români ca dedați cu trupul și cu sufletul Rușilor, acum au recunoscut că sentimentele unei națiuni de 11 milioane cântăresc în viața popoarelor mai mult de cât scriitorii rău voitori ai dușmanilor noștri ;

II. Dupe publicarea *Memoriului*, s'au constatat succese și mai însemnate în fața lumii imparțiale. Ast-fel :

III. Sărbătorile Universității din Gand (Belgia) au dat studenților Români ocazia unei propagande practice. Studenții Români delegați la acele serbări și-au îndeplinit datoria așa de bine, că studenții belgieni, francezi, etc, au îmbrățișat cu entusiasm această cauză și au vorbit cu căldură în jurnalele lor despre dînsa.

IV. Societatea germană *Schulverein* din Berlin, o ligă cu același scop ca liga română, a făcut mult pentru cauza noastră. Ast-fel profesorul Dr. Wattembach, unul din membrii cei mai însemnați, ținu o conferință în care descrie suferințele naționalităților subjugate de Maghiari, întemeindu-se pe *memoriul* ligii române. Apoi doamnele din acel *Schulverein* convocară o adunare în care dederă pe față minciunile scriitorilor cari apără pe Unguri și arătară publicului adunat neapărata

trebuință de a interveni prin toate mijloacele spre a ușura suferințele Germanilor și Românilor asupriți de Unguri, fie în Transilvania saă și în Ungaria.

V. Asociația generală a studenților din Anvers a ținut de asemenea o conferință, în care *Memoriul* românesc a fost citit și aprobat cu entuziasm de toți membrii, între cari se aflău represintate mai toate țările Europei și din alte continente.

VI. Studenții români aflați la Paris au lucrat și lucrează cu multă stăruință, făcând propagandă prin viu grai, prin scrisori, prin jurnale, prin adunări și prin banchete, așa că toată lumea cultă aflată acolo, care nu e cumpărată de Unguri, simpatisează cu Români.

VII. Tinerimea Italiei și a Elveției a primit cu cea mai mare căldură apelul ligii române.

VIII. Marii oameni de Stat, *Gladstone, J. Simon, Emil de Laveleye, L. Constans, B. E. Maineri, Roberto Fava, Blangstead*, și alți bărbați renumiți în toată Europa, primind memoriul român au răspuns cu cuvinte de simpatie și încurajare pentru această cauză.

IX. Raportorul terminând arată că scopul ligii române este astăzi tot cel din anul trecut, adică *lupta pentru lumină și libertate*; iar cuvîntul de ordine este: *perseveranță la lucru și credință în succes*.

Precum se vede din această scurtă dare de seamă, liga română a adus mari servicii cauzei ce a îmbrățișat. Dar, afară de cele cuprinse în acest raport, cititorii noștri știu toți că în România nu există orașel în care să nu se fi făcut manifestări naționale contra cruzimilor maghiare. Aceste manifestări se datoresc în prima linie redeșteptării spiritului național de la înființarea Ligii, pe când pînăci zăceam într'o mare nepăsare națională.

Ori-ce român ar trebui să facă parte din Liga română.

Eniă Bălceanu.

PUTERI BĂTRÂNILOR ȘI SĂNĂTATE BOLNAVILOR

De sigur că cititorii noștri își reamintesc de sgomotul făcut mai anul trecut împrejurul învățatului Brown Sequard, care pretindea că a găsit un leac contra bătrânețelor. După asigurarea acestui învățat, ar fi fost destul ca un moșneag sau o babă cloanță să-și fi injectat de câte-va ori pe sub piele din leacul ¹⁾ găsit de dînsul, pentru a-și redobîndi puterile și gusturile din tinerețe.

Experiențele făcute în urmă au confirmat întru cât-va zisele acestui învățat; ast-tel s'au constatat oare-cări semne de imputernicire la unele persoane din cele cărî s'au supus tratamentului medical, cea ce a făcut și pe alți învățați să studieze mai adînc afacerea. Intre alții se află și profesorul Alexandru Poehl din S.-Petersburg, care mergînd pe urmele lui Brown Sequard, a reușit să perfecționeze medicamentul în cestiune.

În adevăr, în ședința trecută a Academiei franceze de medicină din Paris, d-l. Gauthier a anunțat că profesorul A. Poehl a estras din glandule genitale, din ovarii, din pancreas, din glanda thyroïdă, etc., o lev-comaină, substanță activă animală, spermină, ²⁾ și al cărîi fosfat cristalizat cu totul i-a permis purificațiunea. Această basă injectată sub piele, în stare de chlorhydrat pur și în doză de câte-va centigrame, produce toate efectele de tonicitate și de escitație nervoasă a injecțiilor lui Brown Sequard. Acestei base este datorită puternica acțiune a acesteî licoare complexe. Sub influența sperminei, oxidațiunile sînt activate; produsele escrementiale ale celulelor, materiile incomplet oxydate

¹⁾ Acest leac este un lichid estras din glandele organelor reproduc-toare ale unor viețuitoare.

²⁾ Această substanță respunde compoziții himice $C^5 H^4 Az^2$.

dispar din urine, și sistemul nervos, descărcat de produsele extractive și azotate, regăsește toată activitatea și vigoarea sa.

Lichidul fabricat de A. Poehl este, precum vedem, o substanță pură, chimică și definitivă, una din bazele animale descoperite de A. Gauthier.

Spermina are minunate proprietăți de escitator al oxydatorilor chimici. Sub influența sa magneziul se transformă în magnezie, în prezența unei mici cantități de chlorur de aur sau de platină; sângele subțiat de tot și chiar putrezit oxydează substanțele organice cu care vine în contact; iar materiile azotate extractive ale urinei dispar și se înlocuesc prin urea ³⁾.

Activitatea sperminei în multe morburî a fost pe deplin stabilită de deosebiți medici ruși.

Bătrânii și bolnavii să nu confunde spermina aflată de dr. Poehl cu piperazina, o altă basă aflată în Germania și care se vinde sub numele de spermină, pe când ea n are nici compoziția nici proprietățile minunate ale adevăratei spermine.

Încă un pas și bătrânețea va fi cu totul exilată dintre oameni. Când vom avea învierea morților prin știință?

Rumânizatorul.

DESINFECTAREA LOCUINȚEI ȘI TUBUL ANTEHOLERIC

Krupin desinfectează cu soluțiuni de sublimat 1—2—3—4 la 1000 și 5‰ acid fenic. El preferă părți egale din aceste două soluțiuni.

Krupin desinfectează și cu pulverizațiune de sublimat.

Cu o soluțiune de sublimat 3 la 1000 și 5 la 1000 acid chlorhydric se distrug germenii păreților chiar tapetați de ar fi.

³⁾ Urea e o substanță care este principiul acidului uric.

Cu o soluțiune de 4—5 la 1000 sublimat se desinfectează orî-ce parchete, de la pămînt pînă la cele mai luxoase.

În timpul epidemic (holeră,) orî-ce persoană să ia un tub de sticlă, lung de zece centimetre, care să se ție în gură și să se respire prin el, dar puindu-î la căpătăiul de afară bumbac muiat în soluțiune de sublimat, la mijloc bumbac cu menthol și la căpătăiul de introdus în gură bumbac muiat în soluțiune de thimol.

Rumânizatorul.

REINVIEREA INNECAȚILOR ÎN APA

Dacă, din nenorocire, a căzut cineva în apă și este scos mort afară, poți spera să-l reinviezi. În acest scop, c'o mână să vâri în fundul gurii înnecatului o lingură cu care să apeși pe rădăcina limbii ca s'o dai în jos (în lipsă de lingură te poți servi și de un deget); cu cealaltă mână apucă *bine* limba și trage-o cu curaj afară din gură. Spre a nu-ți aluneca limba dintre degete, înfășoară-le c'o batistă.

Din acestea se vede că lucrarea celor două mîni are de scop să ție deschise gura și gâtlejul; escitarea rădăcinei limbii și tragerea ei afară din gură au de scop să provoace respirația asupra căriia ele au mai multă putere de cît însăși respirația artificială.

Aceste instrucțiuni sunt date de d. dr. Labord, membru al Academiei de medicină din Paris. Iată acum și aplicarea lor.

În Septemvrie trecut, un tîner de 30 de ani sosi într'o stație marină ca să facă băi de mare. A doua zi, după sositire, se aruncă în mare să se scalde, dar valul îl ia și-l depărtează, așa că el luptă mult, pînă cînd în cele din urmă începu să se afunde și să reeasă la su-

prafată. Atunci lumea după mal înțelese că s'a înecat ; de acea oamenii de serviciu se repeziră și-l scoaseră mort. Doi medici aflați de față puseră de-l așezară p'un pat într'o cameră apropiată și, în curs de o oră, întrebuințară tot ce știură, fără să poată face nimic. Atunci, sosind și d. dr. Labord, privește un moment la cadavrul palid și vinăt, pipăe membrele reci ca ghiata, constată lipsa de puls și de bătae de inimă, în fine toate semnele morții ; apoi introduce o lingură în fundul gurii cu care apasă tare pe rădăcina limbii și c'o mână trage puternic limba afară din gură, când s'auzi un sughiț respirator în gâtulejul înecatului care și vomă apă. D-rul Labord repetând această operație de mai multe ori în același timp puse pe alții să-i aplice ca comprese pe inimă și chiar peste tot pieptul un șervet îndoit, muiat în apă fierbinte, iar pe alții puse să-i frece tare membrele mortului, mâinile și picioarele, dar mai mult picioarele de jos până sus.

Vre-o 35 de minute fură astfel întrebuințate, când bătaile inimii, foarte slabe, încete și adânci, începură a fi percepute de ureche ; ciupirea pielei și mai cu seamă înțeparea ei ceva mai adânc începură să provoace mici mișcări reacționale ; fața începu a-și relua culoarea și căldura a reveni trunchiului, dar extremitățile (mâini, picioare) rămaseră reci și așa fură lung timp.

În fine, cam după o oră, respirația și circulația redevinură normale, ochii se reînsuflețiră și gemete nearticulate, tăiate din când în când, prin espresia : *Doamne, Doamne !* se auziau eșind din pieptul suferindului ; apoi repeta mereu : *grozav ! e grozav !* dar încă nu dobândise conștiință ; căci la întrebări nu da răspuns, ba nici atențiune. Tocmai după vre-o patru ore și mai bine de la reînviere, suferindul începu să recunoască persoanele dimprejur și să-și dea seama de starea sa. Cât

despre întâmplarea înecării nici acum, după zece luni trecute, nu și-o reamintește.

Această experiență s'a mai repetat de d. dr. Labord asupra unei dame, scoasă aproape moartă din mare, unde, abia intrată, leșinase și care transportată în cabina sa, fu reînviată în 3 carturi de oră. D. Labord neavând la îndemână o lingură, se servi de degetul său ca să apese rădăcina limbii.

Succesul în aceste două cazuri se datorește împrejurării că, în momentul scoaterii din apă, fenomenele înecării erau în perioada când intrarea glotei închisă prin contracția spasmodică, oprea apa de a intra în bronhii. Singur stomacul era umflat cu apă. Dacă ar fi apucat ca apa să intre în bronhii n'ar mai fi fost posibilă reînvierea înecaților.

Ceea-ce făcu pe d-rul Labord să încerce reînvierea tânărului din Septembrie trecut, este cunoștința ce dobândise el mai dinainte prin experiență că pupila ochiului arată un semn sigur despre moartea reală; de aceea ridicând pleopa ochiului pe jumătate închisă a presupusului cadavru ce-i zăcea în față, i se păru că pupila se închise puțin dând de lumină, ceea-ce nu s'ar fi putut vedea, dacă ar fi fost mort. Aceasta îl îndemnă să facă minunea reînvierii.

Academia franceză a admis procedeul d-rului Labord, dar cu condiția ca să se întrebuințeze totodată și respirația artificială, mai cu seamă a lui Salvater care a dat multe probe de eficacitatea sa.

Eniū Bălțeanu.

APA E BUNA IN UNELE BOALE

Apa rece și apa caldă întrebuințate cum se cade și potrivit, poate înlocui în unele casuri o doctorie, sau să aducă cel puțin

o alinare bolnavului, până vine doctorul său până-și poate procura un medicament activ. Și iată câte-va exemple :

Durerea de cap obicinuită, trece adesea ori cu comprese de apă caldă, puse la ceafă sau pe frunte. În acest cas, apa caldă are o acțiune mai durabilă, dacă nu cum-va și mai imediată de cât apa rece. O baie caldă de picioare liniștește asemenea adese-ori durerile teribile de cap, localizate în tâmplă.

Cârceiul de stomac și colicile trec în urma aplicației sub lingurea sau pe pânțele, a unei din aceste cataplasme primitive : un șervet muiat în apă caldă și stors bine. În nevralgiile (junghiurile trecătoare) dintre coaste și din șale, acest simplu tratament are succes.

Marele Trousseau recomanda o-dată să se aplice în laringita striduloasă a copiilor (o boală de gât ce seamănă cu crupul,) — pe partea de dinainte a gâtului, un burete muiat în apă caldă (nu însă să frigă bolnavul).

În loc de burete se mai poate întrebuința o bucată de flanelă pusă ca o cravată sau un mic pachet de vată hidrofilă (care sugă apa ca un burete).

Apa caldă de 40° sau 45° ie bună în injecțiuni contra cauzurilor de scurgeri de sânge din nas sau din alte cavități.

În contra constipațiilor și a trâنجilor s'a recomandat clisme cu apă caldă de 32° sau 35° sau ceva mai puțin caldă. Un pahar de apă caldă seara înainte de culcare alină asemenea durerea trâنجilor și combate constipația (încuerea).

Greutatea de stomac (indigestia) trece adese-ori cu un ceai cald aromatic, care lucrează și prin apa caldă și prin planta (mușețel, flori de tei, etc.) care a fiert în ea.

(Acțiunea Liberală.)

U M B L E T U L

Umbletul se consideră între cele mai folositoare exerciții gimnastice ; căci, în adevăr, este un exercițiu fizic perfect.

În umblet totul din organism este într'o mișcare moderată : și membrele și mușchii, și nervii și toate organele din cavitățile corpului nostru.

Umbletul face cărnurile pietroase, întăresce pulmonii, măresce capacitatea pieptului în cari se conțin pulmonii și prin acestea măresce efectele respirațiunii : imputernicește mușchii și tendoanele sau legăturile lor de oase, întăresce oasele, îndeamnă tubul digestiv la mistuire și preîntâmpină constipația, acea nenorocire a sexului celui mai sedentar; dă grație și sprintenire corpului întreg; în fine, pe lângă aceste bunătăți ce umbletul procură corpului, el mai aduce desvoltarea spiritului, prin atâtea lucrări și fenomene de tot felul ce se presintă imaginațiunii în tot lungul unui drum.

CĂLĂRIA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Călăria este, ca și umbletul, un exercițiu gimnastic complet.

Se deosibesce de umblet numai prin aceea că ea constituie un exercițiu mult mai activ : toți mușchii sunt într'o încordare mare și sistemul nervos mult mai preocupat.

Efectele călăriei sunt ca și ale umbletului, dar într'un grad mai pronunțat.

Călăria combate nervosismul sau nervosatenia sau slăbiciunea nervoasă, prin aceea că îndeamnă nutrirea generală a corpului în care se arde complet tot ce trebuie, dându-se în acest chip corpului căldura necesară, și curățindu-l de toate rămășițele vătămătoare, ce se ved mai cu seamă la gutoși, la cei grași peste măsură.

Călăria mai combate nervosismul, și prin distracția

sistemului nervos central. Dar călăria poate deveni o cauză de nervosism și mai mare pentru copii prea mici, pentru persoanele fricoase și prea slabe. M.

(Democratul)

CÂTE-VA CHIPURI

VECINII MEI

1. PROPIETARUL

Voiți să știți cine este ?....! Nu e tocmai ușor.

Ca să vă spun că e un om de sex bărbătesc, în vârstă ca la 40 de ani, că are înfățișare cam posacă une-ori, alte-ori cam veselă, vă mulțumiți nu mai cu atât ?.... Nu cred.

Așa lucruri le cunoașteți fie-care ; căci în orî-ce moment aveți ocasiunea să vedeți ast-fel de oameni, și poate cu mai multe semne de cât ale vecinului meu.

Poate chiar, dintre voi, dacă ați vrea să vă duceți unde am stat, ați observa în curtea caselor, de la poartă și până în fund, fețe de om care s'ar asemana bine cu omul meu, și ați greși de sigur dacă ați crede că una din ele este figura vecinului meu proprietar de case.

Cum intri pe gangul casei, dacă din întîmplare ai văzut la fațadă un bilet de închiriat, vrei—om slab la pungă—să ieși un apartament cu chirie aci la mine, trebuie să întrebî de acela care închiriază.

— Cine ține casele acestea ? te adresezi la unul din oamenii pe care îi întîlnești în curte.

— Domnul Niță Miron, adică dumnealui, și aproape în același timp cu răspuns, dacă privești în locul arătat, un cap mare, așezat pe niște umere grosolane și unit cu trunchiul printr'un gât de taur, gros în ceafă, te ispitește tot dea-una cam așa :

— Ce vrei d-ta ? ori :

— Vrei să vorbești cu mine ? și cu un gest amenințător

spre trupul lui, își arată formele rotunde ale pântecului, apropiate de ale animalului cu renume istorico-religios și al cărui nume îmi scapă. Vecinii noștri Unguri îl cunosc mai bine și ca nume și ca trup și ca obiceiuri.

Dacă ai isbutit să închiriezi la d. Miron o odăiță cu zece până la *cinci-spre-zece* franci pe lună și dacă ești cât de puțin observator vei studia binișor pe acest tip de «*burghez cinstit*» și *original*, și te vei convinge de toate câte condeul meu, mânat de gândul de a trece în revistă întregul meu «*sat*» de oameni, va scrie pe hârtie relativ la nobilul meu proprietar (!?)

Din capul locului îmi place să mărturisesc un lucru și să compun o teză care va susține în multe părți studiul meu aplicat. Fără multe cunoștințe de fisionomist, — negreșit cunoștințe serioase și de ani, — am văzut că între animalul numit «*om*» și între alte animale, există adesea o asemănare perfectă. O maimuță, un câine, o pisică, o aquilă, stabilesc printr'o asociațiune de idei de multe ori necunoscută un raport între ele și omul care le seamănă în vre-o privință.

Sunt convins mai mult că porcul, spre exemplu, se află într'o înrudire (asemănare) mai mare cu omul, de cât toate celelalte animale, mi-am format o fermă convingere și aş vrea să se poată șterge din capul meu. Iată tot-de-odată și raportul de asemănare dintre aceste 2 animale: În virtutea legii de moștenire și prin cauze determinate de firea lui proprie, porcul este un animal leneș. Ca asemănare și omul cu un corp mare sau mic, dar înfoiat, plin de materii grase, va fi în multe cazuri tot un animal leneș. Și fiind-că, lenea sa silința este în stare să guverneze viața unui individ, căci de ea depinde adesea tot felul de sentimente și idei ce are, rezultă că multe din calitățile spiritului omenesc se vor apropia cu multe din calitățile porcului.

Și aici natura este de vină!

Domnul Miron are un corp mare și gras, trebuie din nenorocire să-l asemănăm cu porcul? Cu părere de rău, da. Putea

să fie și gras ; și putea în același timp să facă excepții ; — Natura a fost însă ingrată cu el. Ce să-i facem noi ?

Trei ani, câți am trăit în aceiași curte cu el, veșnic sub ochii miei, nu mi s'a putut schimba ideile, măcar odată despre acest om. Între mâncare, ședere de geaba și somn, nimic nu mai caracterizează viața acestui parazit.

Moștenind de la tatăl său două, trei perechi de case, împreună cu alți frați, el stă în fruntea acestora, ca epitrop, absolut stăpân peste tot. Mai egoist de cât « Cnaton » al lui *La Bruyère*, ar vrea ca tot pământul să fie al lui, și toți oamenii să-i fie sclavi. Pentru moștenire se ceartă veșnic cu frații săi și de câte ori n'am fost sculat din visul nopții în sgomotele pricinuite de neînțelegerea dusă până aproape de bătaie pentru niște case vechi și hodorogite, arde-le ar focul !

Știți cu toți un lucru. Din egoism es toate relele. Așa este sau nu ? Nerușinarea, lăcomia, defăimarea, raportagiul, lauda de sine, murdăria etc. tot felul de sentimente imorale. Pe acestea toate le are omul meu.

Un exemplu de *nerușinare*. La ziua unei chiriase, femei onestă și de condiție, burghezul nostru veni și el. Fie-care om, oricât de simplu și de necioplît ar fi, pentru a da vizită se gătește cum-va. Știți cum veni d. Miron ? Cu tot frigul de afară îl văzuî suind scările la catul al 2-lea în vestmintele de noapte (fără balat), cu picioarele goale, vârate în papuci și cu căciulă în cap. În această stare a intrat în camera chiriasei și a felicitat-o ! ? Și să nu credeți că existau raporturi de intimitate între chiriasă și proprietar, cum există pe unele locuri între proprietară și chirias ! Nu... Nu !

Și acest om care se pretinde *deștept* are și principii politice. Ieste zilnic, după el, în cabinetul de lucru al lui Ioan Brătianu, cu care are convorbiri « tête-à-tête » ori în camera cutăruî personagiū ilustru liberal cu care se sfătuește și pune țara la cale. Primește cutare organ liberal gratis. — (de scris nu spune nimic, e modest) și poartă singur politica mahalalei.

De la căderea guvernului liberal mereu are speranță că par-

tidul lui vine la putere și atunci să-î joace pe conservatori!

Iată principiile acestui om care știe soarta Europei și a României pe degete și care se inspăimântă de un *pamflet fulgerător* al unui oare-care leader.

Că nu muncește nimic, cititorii mei o știu. Șade toată ziua, și se ceartă cu chiriașii săi, pe care îi găsește oameni rău crescuți și obraznici. Trăește din venitul chirilor ca la 3000 de lei pe an și trage pe sfoară și pe minorii unei cumnate care i-a deschis proces.

Ziceam că iubește și raportagiul. E adevărat; căci cine nu muncește tot caută ceva de lucru. Umblă cu minciuni de la unul la altul și-î încaeră pe toți; iar el stă de o parte și rîde, un rîs de hienă, pe socoteala chiriașilor ce nu-î are la stomac.

Atîta nu e de ajuns. După ce a închiriat cui-va o cameră, ca proprietar are dreptul să te viziteze la orî-ce oră și să-î facă mereu la observațiunii «cu rost, fără rost».

De câte orî nu-mî intra în cameră, fără să știe dacă îl pot primi sau nu.

Vedeți e o fire de om puțin încovoiată la rușini. Nu pricepe vorba zisă mai în răsperî; căci nicî odată în viața lui n'a știut ce este rușinea și nu va ști.

Un singur lucru nu-l supără însă: să nu-î facă chiriașul nicî o observațiune. Ia auziți. Aî datoria să-î plătești și să nu aî dreptul să-l eî de guler și să-l dai afară, când te supără cu vorbele lui obraznice și fără socoteală zise; Aî datoria să faci sgomot puțin și să nu aî dreptul să-l rogi și chiar să-l inviți să-și moaie gura, când a început vre-o ceartă nouă.

De felul meu sunt om foarte tihnit și de multe orî tac când cine-va este obraznic și nesuferit față de mine. Singur poate, acest om m'a făcut cu aroganța lui desăvîrșită să-mî ies din săritele mele.

În sfîrșit, toți proprietarii să ia exemplu de la acesta de modul cum trebuie să se poarte cu chiriașii lor. Să-î ferească mai bine gîndul cel bun de ast-fel de imitație!

În viața intelectuală și morală văzurăm cum stă. Ființa fizică precumpănește pe cele-lalte două; căci acțiunile făcute: mâncarea și somnul, întrec cu mult calitățile și defectele știute.

Și această fire cum o vedem, este individ religios! Îi place mult sfânta biserică, în care a crezut părinții și strămoșii săi și nu vrea să știe pe «rătăciții» aceia, care iaș pe Is. Cristos drept un mare învățător și nu fiu a lui D-zeu și dogmele lui ca eșite din capul unui om nu al lui Creator.

Și să nu vă mire lucrul acesta. Cei mai mari scelerați au fost foarte religioși — cu toate că comparația este prea depărtată — aci nefiind vorba de un criminal ci de un «tip burghezesc» din lumea mare, loc de întâlnire al leneșilor, miserabililor și al oamenilor cu minți.

Uitasem ceva. Acest om se pretinde că este și protectorul ființelor slabe. Are o pleiadă de oameni—ertare,—de nume, pe care le pronunță mereu, și cu ajutorul cărora pune în slujbă pe unul său pe altul care ar cere umil ajutorul său.

Și acest om este înșurat! Este cap de familie. Soției sale îi zice cu toată serioșitatea: «*nebuno!*» — Și drept să zic în multe seamănă cu bărbatul său. — Escepție lenea și murdăria lui.

Intr'o zi își îndeplinea cu una din odrasele lui de mână o fetiță ca de 3 $\frac{1}{2}$ ani,» trebuințele fizice și în fața oamenilor din curte—și aceasta se întâmplă în toate zilele!

Ce exemplu de educație viitoare!

Iată un tip burghezesc demn de zugrăvit și pe pânză. Iată unul din multele trupuri și suflete trândave ale societății noastre și pe care trebuie să-i lovim din sfircul biciului și să-i arătăm lumii cu defectele și viciile lor miserabile.

1892 Iulie 20.

Grig. Teodossiū.

EMANCIPAREA FEMEII

Emanciparea femeii a început iarăși să preocupe multe capete.

Credem de a noastră datorie să ne dăm părerea în această privință.

Declarăm de la început că nu împărțăm de loc părerea acelor care susțin emanciparea femeii într'un mod absolut, așa în cât femeia să fie cu desăvârșire egală bărbatului față cu toate drepturile și deci și cu toate sarcinile.

Constituția și menirea ei de mamă sunt obstacole ce nu se vor putea înlătura nici odată, cât timp femeia va fi femeie și omenirea va fi organizată, precum este astăzi.

În adevăr, sunt multe ocupațiuni necompatibile cu firea femeii în starea actuală a omenirii; dar chiar dacă am presupune omenirea organizată ca insula Utopia a lui Toma Morus sau ca în insula Prosta a lui Ion Ghica, sau ca Arcadia lui Bernardin de Saint Pierre, etc., și tot ar fi imposibil de a admite pe femei la toate ocupațiunile, la toate fără deosebire.

În schimb însă suntem de opinie să se încredințeze femeilor competente ori-ce ocupațiuni compatibile constituției lor și chiar să se prefere bărbaților la acele ocupațiuni care cer numai privighere, prudență, rânduială, regularitate, dexteritate de mână, în fine la toate ocupațiile ușoare și sedentare, pe când ele trebuiesc înlăturate cu desăvârșire de la profesiunile ce cer puteri musculare, concentrare energetică, emoțiuni violente, perseveranță îndelungată, curaj statornic, etc., unde trebuie să nu se admită de cât bărbații.

Este drept că s'au găsit în demersul veacurilor unele femei care au putut rivaliza cu bărbații în ocupațiunile cele mai grele; dar acelea sînt numai niște rări excepții, precum s'au aflat și bărbați timizi și incapabili de ocupațiuni bărbătești.

Spre a complecta părerea noastră asupra drepturilor femeilor, ar trebui ca ori-ce post ocupat de o fe-

mee să fie pe jumătate plătit din suma ce s'ar plăti unui bărbat, reducându-i-se în schimb din orele de lucru, pentru ca să-și poată îngriji și de casă.

În ce privesc drepturile politice, adică de a fi femeile alegătoare sau alese în parlamente, credem că s'ar putea admite cele ce ar avea o etate de peste 40 de ani și ar întruni toate condițiile cerute de lege spre a fi cine-va alegător și eligibil. N'ar strica ca afară de toate aceste condițiuni, să se mai pretindă de la orice femeie care ar aspira la drepturile electorale, să probeze că a fost mamă și că și-a crescut bine copiii, așa că au format din ei oameni cinstiți. EÜ

SECRETUL DE A TRAI FERICIT

Mergi pe jos două ore pe zi.

Dormi șapte ore în fie-care noapte.

Sări din pat, îndată ce te deștepti.

Pun-te la lucru îndată ce te-ai sculat.

Nu mânca de cât când ți-e foame și nici-odată grăbit, ci tot-d'a-una pe îndelete, amestecând bine în gură ori-ce măninci. Nu bea nimic de cât când ți-e sete.

Nu vorbi de cât când este trebuință de vorbele tale și nu spune nici-odată de cât pe jumătate din ceea-ce cugeți.

Nu scrie de cât ceea-ce poți subscrie și susține pe față.

Nu săvârși nici o faptă care nu ți-ar conveni s'o mărturisești.

Nu uita nici-odată că alții vor compta pe tine dar tu nu trebuie să compezi nici-odată pe dinșii.

Nu socoti banul nici mai mult nici mai puțin de cât prețuesce el; căci, dacă este un servitor bun, apoi nu uita că este cel mai bun stăpân.

Rumânizatorul

HOLERA

D. Dr. Bianu a făcut un studiu interesant asupra acestui teribil flagel care ne amenință dintr'un moment într'altul ; de aceea îi reproducem părțile esențiale spre a le avea în vedere cititorii noștri.

1. Transmisiunea holerei

Istoria tuturilor epidemiilor de holeră dovedesc că această boală este foarte transmisibilă și importabilă. Mersul progresiv al holerei se poate urmări pe căile cele mari de comunicație ale națiunilor civilizate, pe traiectul mării navigațiunii, pe drumul caravanelor și al armatelor. Toate regiunile în afară de relațiunile comerțului și ale civilizației sînt scutite de holeră. Ea străbate granițele țărilor prin punctele cele mai deschise comunicațiunilor exterioare.

2. Influența localităților asupra holerei

Orașele cele mari, când sînt așezate în drumul epidemiei, sînt cele mai băntuite și sufer timp mai îndelungat. Ingrămădirile prea mari de oameni, armatele, bălciurile, flotele sînt tot atâtea focare în care epidemia izbucnește cu cea mai mare furie și din care ea se răspândește cu noă putere de întindere. Otrava saū mai bine zis germenul holerei, care se transportă de oameni bolnavi, trebuie să găsească un mediu favorabil dezvoltării sale, pentru ca să se formeze un focar epidemic, și pentru aceasta terenurile de predilecție ale holerei sînt localități joase, umede și băltoase. În orașe focarele primitive sînt stradele cele înguste și pline de murdărie. Condițiuni favorabile de dezvoltare se mai găsesc în văile adânci, pe marginile apelor curgătoare și pe țărmurile mărilor.

3. Semnele holerei

Pentru a putea descrie mai bine semnele holerei trebuie să împărțim boala în 4 perioade :

Perioada I, numită *prodromică*, este caracteristică prin o urdinare. Incubarea holerei are o durată variabilă, fără ca să se

poată determina într'un mod precis, dar de obicei ea ține câte-va zile, alte-ori, mai rar, ea nu este decât de câte-va ore.

Urdinarea la holeră se deosebește foarte puțin de urdinarea obișnuită. Primele semne ale boalei încep a se arăta, cele mai adese-ori, noaptea când omul este apucat de dureri în pânțece (colice), urmate îndată de scaune compuse la început de materii fecaloide, apoi bilioase (ca fierea) și seroase, însoțite adese-ori de borborisme. De multe ori omul încearcă, cu cât-va timp mai înainte, un fel de indispoziție generală, însoțită de oarecare greutate și dureri la capul pșteptului. În cele mai multe cazuri și atunci când urdinarea este cel întâi semn, bolnavul n'are mai de loc dureri; fierbințeala este mică sau mai de loc; pofta de mâncare aproape bună, afară numai de împrejurarea când omul suferă de stomac, scaunele se repetă des, bolnavul încearcă un fel de lenevie strașnică, picioarele-î sînt ca și zdrobite, ameteți, fiori, timpeală intelectuală. După 5 — 6 zile, sau numai după o durată de câte-va ore, holera se confirmă. La început, atunci când apetitul și forțele sînt încă conservate, omul continuă a-și vedea de ocupațiuni, și fiindcă scaunele lui conțin otrava boalei, el contribuie, în mare măsură la împrăștierea holerei.

Urdinarea de la început nu există în totdeauna; ea se află însă în două treimi a cazurilor cel puțin, și dacă o tratăm convenabil, împedim holera de a se confirma. De altminterlea, boala poate să se arate de la început fără această perioadă prodromică.

Perioada II. Trecerea de la perioada precedentă la aceasta, sau izbucnirea de odată a boalei se face, mai adese ori, noaptea prin scaune alvine foarte dese și abundente. Aspectul acestor scaune este caracteristic și nu se aseamănă cu acela al scaunelor din perioada I; acum nu mai avem aface cu urdinare (diaree), ci cu un flux intestinal. Scaunele nu mai au odoare fecaloide, ele sînt seroase și constituite de un lichid apos, incolor, în care înoată flacoane albuî ce s'au comparat cu grăunțele de orez (scaune riziforme), și care sînt formate de detrituri epi-

teliale. Aceste dejecțiuni conțin baciliile holerei. În același timp se ivesc vărsături de materii apoase, care se repetă într'una și se însoțesc de crampe dureroase în stomac. Pacientul are o sete arzătoare, nesăturată. Udul, care a început să se împuțineze din perioada primă, se suprimă. Limba este albă, lată, umedă. Pân-tecele este turtit și dă mânei o senzație de împăstare. Pe măsura în care secrețiunile intestinale se măresc, bolnavul slăbește mai mult; mâinile și picioarele se răcesc, pulsul devine mai frecvent, mic, crampele sînt strașnice; trăsurile feței se șterg, circulația se împedică din ce în ce mai mult și bolnavul cade într'o stare algidă (rece, înghețată).

Durata acestei perioade poate fi foarte scurtă, o jumătate de oră, o oră; uneori mai lungă: una sau două zile. Scaunele pot deveni atunci mai puțin abundente, se succed, la intervale mai mari; crampele încep să dispară, pulsul să se ridice, căldura renaște la mâni și picioare și bolnavii se restabilesc după o convalescență scurtă. Copii prea tineri și bătrânii slăbiți pot să moară în această perioadă. Când scaunele sînt foarte abundente, bolnavii cad repede într'o stare de slăbiciune adîncă; pulsul lor este filiform; ei sînt înghețați, fără cianosă, nici crampe; ei sînt sleiți și se sting întocmai ca la sfîrșitul unei urdinări cu sânge, (disenterie) cronice, cînd moartea este produsă de inanițiune.

Perioada III numită și *algidă*. Dacă cumva perioada precedentă nu se confundă într'un atac fulgerător cu invasiunea perioadei algide, aceasta se anunță prin descreșterea frecvenței și a abundenței scaunelor, cari uneori se suprimă cu totul. Bolnavii se schimbă în cîteva ore de nu se mai cunosc: nasul lor se subțiază, obrazii se înfundă, ochii se tae și se înfundă în cap; durere de cap, vîjiituri de urechi și ameteți; glasul se subțiază și încurînd se stinge; un sentiment de neliniște profundă coprinde bolnavul, care este torturat de sforțări continue de a vărsa și de crampe, mai ales la pulpe foarte dureroase.

Pacientul continuă a se răci; mâinile, picioarele, fața sînt ca

și înghețate; căldura la picioare și la mâni este scăzută cu 10 — 12 gr., pe câtă vreme căldura internă se menține la un grad relativ ridicat. Bolnavul este turmentat de o senzațiune de căldură internă; mâinile și picioarele se învinețesc; învinețeala se întinde la toată suprafața corpului; unghiile se înegresc; picioarele și mâinile se acoper de pete negre; pulsul din ce în ce mai mic, dispare din arteria radială, apoi din umerală, crurală și chiar din carotide. Bătăile inimei devin din ce în ce mai slabe, sgomotele ei sunt din ce în ce mai depărtate și în curând nu se mai aude de cât al doilea.

Vasele capilare se deșartă, degetele se subțiază, pelea se sbircește pe tot corpul și slăbiciunea se face văzând cu ochii; resuflare repede și din ce în ce mai grea; câte odată o sudoare rece și viscoasă năpădește bolnavul. Pe la sfârșitul acestei perioade, pacienții cad în nepăsare, nu-și mai dau seamă de răul în care se găsesc, își întorc ochii a lene spre persoanele care le vorbesc, răspund uneori câteva cuvinte și apoi cad în nemiscare. Uneori perioada aceasta de tîmpeală generală este precedată de agitațiune, bolnavii caută să se ridice, să sară din pat și să rostească vorbe fără rost.

În cele din urmă simțurile se tocesc, starea de amortire și somnoroasă, se mărește; toată pielea se înegrește, ochii se dau peste cap, lumina lor se tulbură și moartea pune capăt acestor suferințe după câteva ore sau 2—3 zile.

Perioada IV sau de reacțiune. Dacă omul nu moare în perioada de mai nainte, semnele boalei încep a se îmbunătăți; vinețeala corpului piere, pielea se încălzește, udul începe a se face, pulsul câștigă putere, resuflarea se face mai regulat, crampele se micșorează, și încetul cu încetul toate funcțiunile se restabilesc, așa că în 12 — 15 zile pacientul intră în convalescență.

Se întîmplă uneori că această perioadă nu se face așa de regulat, și în acest caz bolnavul se simte când mai bine, când mai rău, udul nu se face, mânele și picioarele rămân reci de și pulsul se ridică; bolnavul își păstrează aspectul din perioada

III; răsuflarea nu se îmbunătățește mult; apoi unii sînt cuprinși de delir (aiurare), alții de o stare somnoroasă. Alteori reacțiunea se face foarte încet de și într'un mod regulat. Câte odată reacțiunea este vie; pulsul, căldura, circulația, răsuflarea se ridică peste măsura regulată; la unii le curge sînge din nas, alții au scaune verzuî, cari sînt semne bune.

Convalescența holerei este lungă. Ea se complică adese-ori de boale de stomac, de urdinare, uneori de paralizii și de turburări ale inteligenței. La femeî regula nu se restabilește decât după cîteva luni dela încetarea boaleî. Mulți bolnavî rămân anemici; la unii crampele continuă și în convalescență; la alții se arată tetanie (întepenitură) în membrele superioare, câte odată și în picioare. Omul vindecat de holeră nu este scutit de un alt atac de boală.

G. B.

MICA CORALIE ¹⁾

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În rochița de mătăsă,
Și cu flori la pălărie,
A eșit lângă porțița
Mica Coralie.

Se juca cu o păpușă
Scumpă, ce ca dar priimise,
Pentru că în dîioa-aceia
Cinci ani împlinise.

O priveau cu fericire
Mama, tata și bunica;

¹⁾ Suntem posesorul unei colecții de 160 poesii originale, eșite din pana bine cunoscută a d-lui Căpitan Carol Scrob, din cari reproducem câte-va în acest număr al revistei noastre. Amatoriî de a lua în editură această colecție să se adreseze la sub-semnatul care e dispus să o cedeze în condițiile cele mai avantajoase."

Eniă Bălteanu.

Ea ridea, sălta într'una ;
Nu 'i lipsea nimica.

De odată pe la poartă
Trece o copilă mică,
Numa 'n sdrențe, slabă, plânsă,
Și, cu mare frică,

Se oprește și se uită
La frumoasa mea fetiță,
La păpușa ei din brațe
Și l'a ei rochiță.

Și, privind, o 'neacă plânsul ! —
Atunci mica Coralie
Ii aduce din odaie,
Plină de mândrie,

Panglici, o păpușă ruptă,
Nuci și alte poame ;

Inșă / ea, rîzînd prin lacrimi, luj
Spuse că 'i e foame

'I-am dat pâine și-o rochiță
Și-a plecat cu bucurie. —
Dar, în urmă, lângă poartă,
Mica Coralie

Mă întreabă : «Spune-mi, tată,
«Spune'mi, pentru ce nu are
«Și copila asta mică
«Haine și mâncare?»

CAROL SCROB.

INSTITUȚIA MONAHALĂ ÎN CRISTIANISM

Oî-ce lucru să poate mai bine apreția, când ne urcăm la obârșia lui. Așa Cristianismul, în curgerea vremii a suferit multe modificări în forma sa externă; dar adevărata valoare și me-

nire să poate mai lesne cunoaște din modul cum a fost înțeles și practicat de către primii apostoli și credincioși. Cristos anunță lumii amorul către D-zeu și către oameni, apoi să prezintă de bună voie autorităților vechiului cult Mosaic, ca să demonstreze veritatea cuvintelor sale; și lupta ce a susținut până la ultimul sacrificiu, s'a părut multora că este a unui om fanatizat de o idee oare-care, dar în fond ea a asigurat triumful libertății împotriva despotismului pământesc.

Epoca martirilor să poate socoti ca prima fază a publicității cristianismului, când împărații Romei și Sacerdoțiul păgân, înțelegând pericolul ce să pregătea statului lor din partea acestor întreprinzi sectanți ai evangeliului, au organizat îndată persecuțiunii de exterminare împotriva acelor care erau bănuți sau probați că țin de această noă doctrină. Și este de notat că această epocă—fecundă de răutatea omenească d'o parte și de zelul și suferința martirilor de alta—este cea mai interesantă pagină a istoriei ca una ce atestă de valoarea religiunii noastre.

Cu împăratul Constantin se începe a doua epocă în analele Bisericii creștine, când să stabilește acel memorabil compromis între imperiul român și elita cristianismului, rădicându-se evangelia la rangul de religiune a statului.

În istoria bisericeii să spună că la primele soboare ecumenice, din prelații adunați acolo, mulți erau mutilați la membrele corpului, din timpul persecuțiunilor.

Acum să vedem și origina monachismului de când datează și carei au fost primele lui începuturi. Această instituție s'a născut din o necesitate religioasă a adoratorilor lui Crist și sub presiunea circumstanțelor istorice prin care a trecut noa religiune. Creștinii obosiți de atâtea lupte cu puterea păgânească și constatând că în urma atâtor sacrificii martirice tot predomină întunerecul asupra luminii, au părăsit terenul activ al luptei cu demonul pasiunilor omenești, și au găsit de cuviință ca să se retragă în locuri pustii, ca acolo nesupărați să-și poată continua viața în rugă și adorațiune către Crist. Încă în-

inte de epoca sfintului Vasile, pe termii Nilului mai multe mii de *anahoreți*—sub președința lui Pachomie—ajunși într'o simplitate primitivă, și locuind în niște colibe ca oare când Ebreii în deșert. Apoi spiritul de ascetism luând proporții mari în părțile orientului, s'a ivit bărbați geniali ca sf. Vasile, Antonie și chiar Ion gură de aur, cari au organizat în mod sistematic această instituție a monachismului, dotând'o cu temple și stabilimente comode de adăpostire, dându'i și acea direcțiune de cultură și progres curat eclisiastic; și ca probă că monachismul a triumfat încă de timpuriu față de clerul laic, este recrutarea autorităților religioase numai din monachi, de la cel mai inferior rang și până la suprema demnitate patriarchală. Să știe sgomotul făcut în biserica de răsărit, când un laic, ca Fotie, a reușit să ocupe scaunul pontefical din Constantinopol!

În explicația ei canonică, această instituție însemnează o viață de retragere în pustie, ca acolo prin post și rugăciune spiritul să triumfe asupra materiei și prin mortificarea corpului uciderea pasiunilor. Aci observatorul nepasionat va trage un vël de uitare preste neorînduile și greșalele comise în decursul veacurilor în sinul acestei instituțiuni, pentru ca el să poată admira numai căldura divină de care erau coprinse inimile și spiritile primilor creștini.

Dacă căutăm analogia între viața călugărului și a lui Ion Botezătorul, nu găsim tocmai o perfectă asemănare căci înainte-mergătorul, după ce s'a pregătit în pustie, a eșit la Iordan ca să predice lumii pocăința, pentru a primi pe Mântuitorul; pe când monahul se ocupă cu penitența celulară până la finele vieții sale!

Nu avem locul aci ca să arătăm importanța istorică și rolul cultural ocupat de instituția monachală în evoluția progresului la răsărit și la apus.

Monastirile ortodoxilor sunt mai vechi și au început cu totul moral, pe când la apus diferitele ordine de monachi s'au creat în decursul istoriei mai mult din necesități politice, mai

cu osebire că popii de Roma au jucat un rol preponderator în statul European, până la reformă.

Între ordinele de călugări la apus vedem pe Benedictini, dominicani, jesiuiți etc. vestiți prin tribunalele inquisitoriale. Minorități, care se purtau în lume foarte simplu, voiau să arate că bogățiile și lăcomia sunt detestabile în fața religiunii creștine.

Cât pentru Iesuiți, în loc de călugări mai bine le-ai putea zice cavaleri pedestri, având menirea să meargă în misiune de proselitism și să aducă pe eretici la pocăință, ca să pregătească catoliceasca turmă. Această ordine monahală a dus cristianismul până în India, China, Japonia, etc.

Terminăm adăugând că spiritul pozitivist de astăzi comite poate o greșală, când arată religia lui Isus solidară față cu unele abuzuri săvârșite în biserica oficială.

D. Pavelescu

1892, August 4

O DORINȚĂ NERVOASĂ

De mult amar și de mult foc
Mi s'a oprit gândirea 'n loc;
Așa că dacă-aș vrea să scriu,
Nimic nu pot, nimic nu știu.

Nimic... Nimic... sunt ostenit,
Aș vrea să dorm neconținut,
Să dorm, să nu mă mai trezesc;
Căci e 'n zadar să mă trăiesc.

Și pentru ce voesc să mor
O știu cei cari mă 'ncunjoară,
O știe poate Domnul 'n cer,
Dar... pentru mine-i un misfă!

CAROL SCROB.

PRIMEJDIA DE A ÎNGHIȚI SÎMBURÎ, ETC.

Mulți copii, uneori și persoane mature, înghit sîmburii fructelor ce mănâncă, precum ai cireșelor vișinelor, etc., din glumă sau din obicei.

De ordinar, mai că nu simt nici un deranjament, dar uneori această glumă cauzează suferințe și câte odată chiar moartea. Astfel de primejdii se întîmplă mai des, când corpii înghițiți sînt de dimensiuni mari, precum sîmburî de prune, de caise sau de piersici.

Sînt în adevăr persoane cari fac pe grozavii : înghițind doi trei sîmburî de caise sau și de piersici. Acești sîmburî sînt bucați de lemn cu desăvârșire indigești. *Se întîmplă adeseori* că acești sîmburî ies din corp pe calea naturală și poate fără dureri, dar uneori, ei astupă intestinele, dau colici îngrozitoare cari se împrăștie numai sub influența unui tratament energetic sau se termină cu moartea.

Pe fiecare an pîier din această cauză mai multe sute de persoane și mai ales din cele tinere.

În minele de diamant, unii lucrători fură diamanturi înghițindu-le; tot astfel au fost surprinși hoți înghițind monete de aur, inele, ceasornice mici, etc. Și prin școli s'au văzut școlari înghițind bile de sticlă, pietricele și gloanțe de plumb. Unii nu suferă nimic, alții însă plătesc foarte scump această imprudență. S'au văzut copii cari au murit chiar din atari cauze. Unii au înghițit de mai multe ori sîmburî și gloanțe fără să sufere mai nimic, dar a treia sau a patra oară, au suferit săptămîni și luni întregi, ba unii au plătit cu viața astfel de impru-

dență. Aci nu mai vorbim de acrobații cari înghit câte un pumn de pietricele, săbiî, bucăți de sticlă, cuie, linguri, etc.; ci credem demn de menționare cazul unei femei, în inima căriia s'a găsit o spărtură de sticlă, ascunsă în păreții inimii, acoperită cu carne crescută peste ea. Chirurșii susțin că unele corpuri străine găuresc păreții intestinelor, călătoresc prin corp până când se opresc într'un punct al corpului. Dar aceste cazuri sînt extraordinar de rări, căci mai totdeauna atarî cazuri cauzează un desnodămînt fatal: moartea.

RUMÂNIZATORUL.

M I S T E R

Când crivățul rece despică văzduhul
 Când apele îngheață, când frunza-și dă duliul,
 Când corbiî s'adună și fulgi de ninsori
 Acopere câmpul, pleșuv de-orî ce flori,
 Când steaua, în noapte, lucește a ger,
 Când soarele, ziua, e rece pe cer,
 Atuncea poetul, de iarnă surprins,
 Să simte, cu gândul, spre moarte împins;
 Și 'n fie ce frunză, purtată de vînt,
 Tresare... își vede adîncul mormînt;
 Și plînge și 'ntreabă de ce s'a născut,
 De ce, din țerină în om prefăcut,
 Trăesce... devine țerină din nou?
 «Mister!...» îi răspunde un tainic eco.

CAROL SCROB.

ADEVÉRUL ASUPRA D-**lui** GUY DE MAUPASSANT

Se știe că distinsul novelist și romancier Guy de Maupassant de mai bine de un an este bolnav de corp și minte.

După ce familia a cercat să-l vindece ținându-l a casă, s'a văzut nevoită a-l instala în casa de sănătate a d-rului Meuriot, din str. Berthon, (Paris), unde numai după câte-va luni s'a însărit pe deplin, în ce privește corpul, ba și în privința minții s'a îmbunătățit. Ast-fel, el poate mânca foarte bine și dormi liniștit, poate ține conversațiune cu rudele său amicii ce-l vizitează; dar îndată ce se simte fatigat sau presimte o escitare a nervilor, concediază el însuși la moment persoanele venite să-l viziteze și trece în grădină, unde se pune să lucreze ca un țăran să taie lemne, să ude grădina, etc. Cea-ce a contribuit foarte mult la îmbunătățirea stării lui, a fost mai cu seamă exercițiile corporale: gimnastică, umblet, muncă la sapă de pământ, la tăiat de lemne, la udat de grădină și liniștea cu desăvârșire a spiritului.

Nu i se dă să citească sau să scrie nimic absolut. Lipsit astfel de orî-ce informații, el năvălește cu tot felul de întrebări asupra persoanelor cari vin să-l vadă.

Familia și amicii s'a hotărît ca după restabilirea completă a spiritului lui Guy de Maupassant să nu-i mai lase a se ocupa cu cărțile nici cu meseria de scriitor, ci să-l retragă într'un colț de țară, unde să-și petreacă timpul în liniște, cu atât mai mult că posedă o avere considerabilă.

Toate acestea le comunică d-l. Ch. Formentin, în No. 3010, «L'Echo de Paris»

Edembal.

PROGRESUL

Viața ieă un alt caracter când se știe că fie-ce pas — de și lasă în urma sa câte-va zile — înaintează pe drumul virtuței și al dreptăței.

Nu mă gândesc de loc a blestema viața, din contră voiă bine-cuvînta-o și voiă zice :

« Copil ! Tu care vii în lume, încunjurat de desmerdările și iubirea mamei tale, mulțumește bunului D-zeu, pentru că ți-a dat viață într'un secol, care lasă în urma sa atâtea timpuri ! — Tu vei găsi acum, nu numai o instrucțiune mai bună, dar și o societate — pe mama ta — care va ajuta pașii tăi. Tu, copil fraged, mergi înainte fără frică. Vei întâlni — ca și toți tinerii de seama ta — două căi : una a virtuții, alta a plăcerilor. Vei lăsa la o parte patimile egoiste, cari te despart de lume și vei urma drumul virtuții, care nu este altul, de cât drumul amicitiei, al iubirii aproapelui și al jertfirii tale pentru altul. Inainte, tinere copil ; de și umilit — după cum ești — tu poți fi folositor patriei, oamenilor cari au trebuință de o mână amică și de o inimă care să bată în același timp.

Bărbatul ! Tu care ești deplin stăpân pe puterile și spiritul tău, oare, n'ai face o faptă rea dacă n'ai ajuta răspândirea instrucțiunii ?

Tu ești bogat, fericit ; ai o reputație vestită ; folosește-te de această reputație, uzează de acea bogăție ; mâna ta să fie întinsă : inima ta să fie deschisă ! Sunt de apărat libertăți și frați, care n'asteaptă de cât cuvîntul tău ca să se uniască cu tine. Patria te chiamă, ascultă vocea ei. Adevărul te roagă, ascultă vocea lui. Mergi înainte și vei fi sigur de viitor.

Bătrânul va putea zice oare : iată-mă sosit pe marginea groapei, iată-mă ajuns la tristul și neînlăturabilul sfârșit al comediei ? Nu !

Să vorbim în cunoștință de cauză :

Am ajuns — bună-oară — la bătrânețe, la acea vrăstă înaintată,

când—după cum să exprimă *Bossuet*, simț umbra morții. N'am a mă teme de nimic, nici a nădăjdui ceva de la lume : nu mi-a rămas nici tinerețea, nici amicii ce am avut și nici unul din tovarășii miei, cu cari am străbătut această cale. Cu toate acestea, eu am inima plină de speranță.

Dacă astă-zî am deșteptat o pasiune nobilă și am reînsuflețit amorul de patrie și de libertate, apoi se poate zice că am perdut această zi ? Ce'mi pasă că sunt bătrîn ? Voiu lăsa grija bătrînețelor în mîna lui D-zeu și eu — așteptînd sfîrșitul, — voiu servi pe oameni.

Și cînd va veni cel din urmă moment, voiu proba aceia-ce am simțit de atîtea ori în acele frumoase nopți de toamnă, cînd cerul este semănat de lumî nesfîrșite. Nu, viața este pretutindenî și este cu neputință ca D-zeu să lase rațiunea omului a se ridica și a se întări, pentru ca să-o distrugă tocmai cînd ajunge în toată măreția sa. Nu ! Eu am credința că și dincolo de această lume este un nesfârșit progres al libertății, al dreptății și al amorului.

Nu ; Eu voiu zice plin de credință : «Dumnezeul meu ! Incredințez sufletul meu în părinteștele tale mîini, pentru că Tu mi-ai susținut de am trecut atîtea vijelii ; Tu mi-ai dat setea adevărului și a iubirii de lumină, ca să nu mă înșel în momentul suprem și să viu — înaintea Ta — mînjit de fapte nedemne.

După *Laboulaye* de **Pr. V. Diaconescu.**

(Tg. Ocna)

PENTRU CE E DULCE VIEȚA ?

Cînd ilusiile vieței s'aû stins una câte una,
Cînd dorințele și corpul a 'nceput a 'mbêtrîni,
Pentru ce e dulce vieța ? Pentru ce, în tot-d'auna,
Bietul om de frica morței nu se poate stăpîni ?

Când simțim că numa 'n moarte e eterna fericire,
Că 'n mormînt este odihna și-al durerilor hotar,
Că acolo se preface orî-ce dor în nesimțire,
Pentru ce e dulce viața, iar sfîrșitu'î trist și-amar?

Toți avem în astă lume niște lanțuri nevădute,
Lanțuri tari pe care moartea le sfăramă dureros,
Care leagă-a noastre inimi de-alte inimi cunoscute,
Și pe care nici etatea nici durerea nu le-a ros.

Toți avem din noi o parte ce în urmă ne rămîne;
Nu e nimeni să nu lase în viață, pe pămînt,
Vre-o inimă iubită, ce de-a noastre inimi ține,
Vre-o tainică simțire, vre-un dor aprins și sfînt.

Și de-aceia e viața așa dulce și iubită.
De-ar muri, cu noi odată, toți aceia ce 'î iubim,
Țiua morței ar fi țiua cea mai scumpă și dorită,
Și cu toți am aștepta-o, ca să nu mai suferim!

CAROL SCROB.

MICI ȘTIRI LITERARE

„Satan“ de Carmen Sylva.—Regina noastră, cunoscută în lumea literară sub numele de Carmen Sylva, a compus o piesă în versuri, intitulată „Satan“. Acum se scrie din Milan că piesa *Satan* s'a tradus în versuri italiene de D. Charles d'Armeville și s'a pus pe muzică de D. S. Sparapani, baritonul care a cântat pe scena Teatrului Național din București. M. S. Regina a găsit că traducerea italiană este bună și că muzica este frumoasă de tot, pentru cari a și felicitat pe cei doi domni.

Un actor englez numit doctor în litere. — Henry Irving, tragic englez, s'a distins așa de mult în arta sa, în cât Universitatea din Dublin l'a numit doctor în litere. O așa distincțiune nu s'a mai văzut până acum.

. D I V E R S E

Sexul feminin student la universitățile elvețiene. — În decursul ultimului semestru, au luat parte la cursurile universităților din Elveția 224 de studenți; din cari 78 la Berna, 70 la Zurich, 70 la Geneva, 5 la Lausana, 1 la Bâle (Basel). — După specialități, ele se împart astfel: 157 la medicină, 62 la filosofie și 5 la drept. — După naționalitatea lor se împart în modul următor: 116 Rusoaice, 21 Germane, 21 Elvețiene, 11 Americane, 9 Austriace, 7 Bulgăroaice, 4 Englezoaice, 3 Române și 3 Armene.

Ferți-vă de holeră. — Consiliul sanitar din Paris recomandă următorul medicament:

Compoziție pentru un litru

40 centilitri alcool de 36 grade
12 picături esență de mentă engleză,
12 grame laudanum de Sydenham,
200 grame zahăr topit în 60 centilitri de apă.

Să se ia din această compoziție pe fiecare zi câte unul sau două păhăruțe de licheur ca să fie ferit de holeră.

Statistica penitenciarelor. — La 1 Iulie curent, se aflau în toate penitenciarele din țară 3864 de arestanți, din cari 1355 condamnați la corecțiune, 808 la reclusiune, 1150 la munca silnică, 3 la deținere, 1 pentru vagabondaj, 150 minori și 280 în prevenție.
